

Percepcija melodije, ritma i dinamike kod djece ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

---

Muratagić, Una

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:763842>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

UNA MURATAGIĆ

ZAVRŠNI RAD

**PERCEPCIJA MELODIJE, RITMA I
DINAMIKE KOD DJECE RANOG I
PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA**

Petrinja, rujan 2016.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Petrinja

PREDMET: METODIKA GLAZBENE KULTURE

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Una Muratagić

**TEMA I NASLOV ZAVRŠNOG RADA: PERCEPCIJA MELODIJE, RITMA
I DINAMIKE KOD DJECE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA**

MENTOR: dr. sc. Jelena Blašković, predavačica

Petrinja, rujan 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PERCEPCIJA	2
2.1. Slušna percepcija.....	2
2.2. Glazbena percepcija.....	3
2.3. Glazbeni sluh.....	5
3. GLAZBENE SPOSOBNOSTI.....	6
3.1. Glazbeni elementi.....	6
3.1.1. Melodija	7
3.1.2. Ritam.....	7
3.1.3. Dinamika	8
4. RAZVOJNE OSOBINE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI.....	8
4.1. Razvoj djece u dobi od 4 do 5 godina.....	9
4.2. Razvoj djece u dobi od 5 do 6 godina.....	9
4.3. Razvoj djece u dobi od 6 do 7 godina.....	10
5. RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI KOD DJECE.....	10
6. METODOLOGIJA.....	13
6.1. Problem, pitanja i cilj istraživanja	13
7. PREDSTAVLJANJE UZORKA.....	13
7.1. Metoda rada.....	17
7.2. Instrument istraživanja.....	17
7.3. Tijek istraživanja	18
7.4. Obrada podataka.....	21
8. REZULTATI I INTERPRETACIJA REZULTATA	21
8.1. Percepcija melodije	21
8.2. Percepcija melodije u mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini	22
8.2.1. Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadatka u mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini	23
8.2.2. Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka u mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini	24
8.3. Percepcija melodije u srednjoj vrtićkoj skupini	24
8.3.1. Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka u srednjoj vrtićkoj skupini	25

8.3.2. Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka u srednjoj vrtićkoj skupini.....	26
8.4. Percepcija melodije u starijoj vrtićkoj skupini	27
8.4.1. Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka u starijoj vrtićkoj skupini	28
8.4.2. Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka u starijoj vrtićkoj skupini	29
8.5. Usporedba percepcije melodije kod djece mlade-srednje, srednje i starije vrtićke dobi	30
9.1. Percepcija ritma.....	32
9.2. Percepcija ritma u mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini.....	32
9.2.1. Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	33
9.2.2. Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	34
9.3. Percepcija ritma u srednjoj vrtićkoj skupini.....	34
9.3.1. Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	35
9.4. Percepcija ritma u starijoj vrtićkoj skupini	37
9.4.1. Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	38
9.4.2. Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	39
9.5. Usporedba percepcije ritma kod djece mlade-srednje, srednje i starije vrtićke dobi..	40
10.1. Percepcija dinamike.....	41
10.2. Percepcija dinamike u mlađoj vrtićkoj skupini	41
10.2.1. Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	42
10.2.2. Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	42
10.3. Percepcija dinamike u srednjoj vrtićkoj skupini.....	43
10.3.1. Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	44
10.3.2. Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	44
10.4. Percepcija dinamike u starijoj vrtićkoj skupini	45
10.4.1. Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	46
10.4.2. Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	47
10.5. Usporedba percepcije dinamike kod djece mlade-srednje, srednje i starije vrtićke dobi.....	47
11. ZAKLJUČAK.....	49
12. LITERATURA.....	51
13. PRILOG.....	53

Popis tablica

Tablica 1: Prikaz djece prema istraživačkim skupinama, njihovoj dobi i trajanju aktivnosti	14
Tablica 2: Prikaz točne i netočne percepcije melodije u vokalnoj izvedbi (N=30)....	23
Tablica 3: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	24
Tablica 4: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka u srednjoj vrtićkoj skupini (N=38).....	25
Tablica 5: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	26
Tablica 6: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	28
Tablica 7: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	29
Tablica 8: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	33
Tablica 9: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	34
Tablica 10: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	35
Tablica 11: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	36
Tablica 12: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	38
Tablica 13: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	39
Tablica 14: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	42
Tablica 15: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	42
Tablica 16: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	44
Tablica 17: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	44
Tablica 18: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	46
Tablica 19: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	47

Popis grafikona

Grafikon 1: Struktura uzorka djece s obzirom na vrtićku skupinu.....	14
Grafikon 2: Istraživačka skupina u dječjem vrtiću Pčelica (N=53).....	15
Grafikon 3: Istraživačka skupina u dječjem vrtiću Bubamara (N=47).....	16
Grafikon 4: Usporedba postotaka djece koja su sudjelovala iz vrtića Pčelica i Bubamara	17
Grafikon 5: Prikaz postotaka razlike točno percipiranih melodijskih zadataka s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu u mlađoj skupini (N=30)	22
Grafikon 6: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	23
Grafikon 7: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka.....	24
Grafikon 8: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu (N=38).....	25
Grafikon 9: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	26
Grafikon 10: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka....	27
Grafikon 11: Percepcija vokalne i instrumentalne izvedbe melodije u starijoj vrtićkoj skupini (N=32).....	28
Grafikon 12: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka	29
Grafikon 13: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka....	30
Grafikon 14: Percepcija melodije kod djece mlađe-srednje (N=30), srednje (N=38) i starije (N=32) vrtićke dobi, s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka	31
Grafikon 15: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u mlađoj-srednjoj skupini (N=30).....	32
Grafikon 16: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	33
Grafikon 17: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	34
Grafikon 18: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u srednjoj skupini (N=38).....	35
Grafikon 19: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	36
Grafikon 20: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	37
Grafikon 21: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u starijoj vrtićkoj skupini (N=32).....	37

Grafikon 22: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	38
Grafikon 23: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka	39
Grafikon 24: Percepcija ritma kod djece mlađe-srednje (N=30), srednje (N=38) i starije (N=32) vrtičke dobi, s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka	40
Grafikon 25: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u mlađoj vrtičkoj skupini (N=30).....	41
Grafikon 26: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	42
Grafikon 27: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka ...	43
Grafikon 28: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka (N=38)	43
Grafikon 29: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadatka	44
Grafikon 30: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka ...	45
Grafikon 31: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka (N=32)	45
Grafikon 32: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka.....	46
Grafikon 33: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka ...	47
Grafikon 34: Percepcija dinamike kod djece mlađe-srednje (N=30), srednje (N=38) i starije (N=32) vrtičke dobi, s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka	48

Popis slika

Slika 1. Prikaz tijeka razvoja glazbenih sposobnosti (prema Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004)	11
Slika 2. Prikaz odabranih tonova za provjeru percepcije melodije	20
Slika 3: Prikaz ritamskog oblika za provjeru percepcije ritma	20
Slika 4. Prikaz zadane dinamike korištene za provjeru	21

SAŽETAK

Poznato je da su još od majčine utrobe djeca okružena raznim zvukovima. Svi ti zvukovi postaju dio djetetova života, a nakon rođenja dijete ih slušajući počinje i razlikovati (govor, glazba, pjesma). Od tada dijete prima, aktivno ili pasivno, razne glazbene sadržaje, kao i ostale razne zvukove, iz okoline. Glazbene sposobnosti kod djece razvijaju se prirodnim slijedom, a njihovom bogatijem razvoju pridonosi poticajno glazbeno okruženje. Osjetilo sluha i slušna percepcija bitni su dijelovi razvoja glazbenih sposobnosti. Iako se djeca svakodnevno susreću s vokalnom i instrumentalnom glazbom, percipiraju li vokal i instrument na jednak način ili ipak između toga ima razlike? Jedno je od pitanja koje je potaknulo ovo istraživanje. U radu se istraživalo reagiraju li, odnosno, percipiraju li djeca bolje vokalnu ili instrumentalnu izvedbu melodijskih, ritmičkih i dinamičkih zadanih glazbenih zadataka. Zadaci su bili prezentirani u vokalnoj i instrumentalnoj izvedbi (klasična gitara). U istraživanju su sudjelovala djeca iz šest vrtićkih skupina (N=100), iz dva sisačka vrtića. S obzirom na dob djece, pokazalo se postojanje određenih razlika u percepciji glazbenih elemenata i percepciji načina izvedbe.

Ključne riječi: glazbena percepcija, glazbena sposobnost, glas, instrument, istraživanje

SUMMARY

It is known, ever since inhabiting a mother's womb, children are surrounded by various sounds. All these sounds, become a part of the child's life, and after the birth, they start to discriminate distinction among different sounds (speech, music, songs). Since birth child receive, actively or passively, the sounds from the environment. Musical abilities are developing naturally, and the more is enviroment musically intensive the musical benefits are richer. The aural system and the perception, have a significant imapact on the musical ability development. The question is although the children are faced with vocal and instrumental music on a daily basis, do they percieve vocals and instruments on the same way or there is some differences? That was general qustion which initiated this research. The aim of research is to see if the children perceive melodic, rhythmic and dynamic musical tasks better in vocal or instrumental performance. The tasks were presented in a vocal and a instrumental performance (classical guitar). The research was conducted in the two Sisak's kindergartens with different groups of the children between four and seven years (N=100). The results have shown a existance of certain differences in perceiving tested musical elements and the vocal and instrumental performance type.

Key words: instrument, musical ability, musical perception, voice, research

1. UVOD

Tema završnog rada odabrana je zbog nadopunjavanja znanja i stjecanja iskustva u radu i istraživanju s djecom. Glazba ima veliku ulogu u životu, ne samo djeteta, već i odraslog čovjeka, ali samo poticanje pozitivnog odnosa prema glazbi i njeno razumijevanje kreće od ranog djetinjstva. Kako bi odgojitelji mogli pozitivno utjecati i poticati razvoj glazbenih sposobnosti kod djece, trebali bi poznavati opći rast i razvoj djece kao i prirodni slijed razvoja njihovih glazbenih sposobnosti. Metodičke vježbe na fakultetu potaknule su zanimanje za istraživanjem percepcije glazbenih elemenata, melodije, ritma i dinamike, kod djece vrtićke dobi. Korišten je samostalno osmišljen mjerni instrument, napravljen u svrhu istraživanja. Prve potpuno standardizirane testove glazbenih sposobnosti, *Mjere glazbenog talenta*, osmislio je Carl E. Seashore i prvi put su se pojavili 1919. godine nakon opsežnog dvadesetogodišnjeg rada autora (Mirković-Radoš, 1983).

Završni rad počinje poglavljem o percepciji, u kojem se objašnjava opći pojam percepcije te pojam percepcije vezane uz glazbu. Zatim su u sljedećem poglavlju, „Glazbene sposobnosti“, opisani i objašnjeni elementi glazbe korišteni u ovom istraživanju. Poglavlje „Razvojne osobine djece predškolske dobi“, navodi opće karakteristike djece od njihove četvrte pa do sedme godine. Sljedeće poglavlje opisuje prirodan slijed razvoja glazbenih sposobnosti kod djece. Nakon teoretskog dijela, slijedi upoznavanje s problemom i ciljem istraživanja, gdje se dalje opisuje metoda, tijek i instrument istraživanja. Najopsežnije poglavlje odnosi se na prikaz i analizu dobivenih rezultata. Nakon opisa i analize rezultata, rad se na kraju zaokružuje s dobivenim odgovarajućim zaključkom.

2. PERCEPCIJA

Percepcija je nesvjesni i aktivan proces kojim mozak organizira, interpretira i integrira osjetne informacije, koje nam omogućuju da prepoznamo, upoznamo značenja pojava, predmeta i događaja oko nas. Percepcija integrira i sva prethodna znanja, osjete, iskustva, emocionalna stanja, stavove, vrijednosti, osobine ličnosti i slično, zbog čega i pojedini ljudi iste stvari različito percipiraju. Mozak ne registrira svjesno informacije koje nama trenutno nisu važne, pa se pažnja smatra jednim od glavnih faktora usmjerenosti percepcije. Ako smo usmjereni na jedan događaj, ostale događaje nećemo svjesno registrirati. Navodi se i par vanjskih karakteristika koje nam privlače pažnju: intenzitet podražaja, nagla promjena ili kontrast, ponavljanje (nakon nekog vremena se usmjerimo na ponavljanju informaciju) i novost.¹ Perceptivni mehanizmi su urođeni i od ranog djetinjstva se razvijaju.

2.1. Slušna percepcija

Osjetilo sluha jedno je od pet glavnih ljudskih osjetila u koje ubrajamo još i vid, njuh, okus i dodir. Iako se čovjek u mnogo većoj mjeri orijentira na vid, uho je osjetljiviji organ od oka (De la Motte-Haber, 1999). Uho ima dvije uloge, prva je da čujemo, točnije razlikujemo i raspoznavamo zvukove koje smo čuli, a druga je da nam pomaže u održavanju ravnoteže. Uho je građeno od vanjskog, srednjeg i unutrašnjeg dijela. Vanjski se dio sastoji od uške i zvukovoda, a čovjek je jedini sisavac koji ne može okrenuti uške prema smjeru zvuka, već mora okrenuti glavu (Grundler, b.d.). Uška "hvata" zvuk koji prolazi kroz zvukovod do srednjeg uha. Srednje uho provodi zvuk pomoću opne koja vibrira (bubnjić), dolazi do unutarnjeg uha gdje se mehanička energija pretvori u električki impuls, koji se provodi do moždane kore (Grundler, b.d.). Zvukove koje smo čuli uhom, zapravo čujemo, razlikujemo i prepoznavamo u mozgu. Prag sluha je sposobnost uha da osjeti zvukove koji imaju minimalnu glasnoću (Đorđević, 2013). Prag sluha dojenčeta, do dobi od 6 mjeseci, znatno je razvijen za zvukove visokih frekvencija i približan pragu odrasle osobe, dok se niske frekvencije tek oko desete godine izjednače s pragom odraslog čovjeka (Đorđević, 2013). Zvukovi su povezani i s emocijama, zbog toga su nam

---

¹Bez autora (2011). "Percepcija" Dostupno na: <http://psihijatrija.blogspot.hr/2011/11/percepcija.html> (02.09.2016.)

neki zvukovi ugodni i umiruju nas, dok su neki neugodni pa i štetni. Neugodni zvukovi nazivaju se bukom.

Ton je zvuk koji se razlikuje od drugih zvukova, šumova, po tome što ima svoju određenu visinu, jačinu, trajanje i boju, a ljudsko uho može razlikovati zvukove unutar 10 oktava. Čovjek može čuti tonove od 20 do 20. 000 Hz, ali ta sposobnost starenjem slabi (Grundler, b.d.). Primjer nekog tona izraženog u frekvencijama je na primjer ton a_1 , koji ima 440 Hz. Ljudski govor nalazi se u frekvencijama od 1000 do 4000 Hz. Granica od 16 Hz predstavlja apsolutni prag osjetljivosti za visinu tona, jer ispod 16 Hz pojedini se impulsi opažaju kao vibracije, bez osjeta tona (De la Motte-Haber, 1999).

Mirković-Radoš (1983), navodi kako šestomjesečna beba preferira više ugodan ton u odnosu na glasnoću, ritam ili riječ. Spominje autora Mursella (1937, navedeno u De la Motte-Haber, 1999) koji ističe da se prvo perceptivno i emocionalno glazbeno reagiranje kod djece odnosi na ton i njegovu kvalitetu. Iz te sklonosti prema tonovima razvija se govor i pjevanje. Prioritet za tonski sadržaj djeca zadržavaju tijekom čitavog predškolskog razdoblja.

2.2. Glazbena percepcija

Učenje glazbe ovisi o našoj percepciji glazbenih zvukova koje čujemo. Niti u jednom drugom području učenja, jasna slušna percepcija nema toliko veliku ulogu. Švicarski psiholog Jean Piaget, (1936, navedeno u Zimmerman, 1971) svojim je istraživanjima ukazao na sklonost male djece da centriraju svoju percepciju na samo jedan aspekt situacije. Ova sklonost naziva se *centracija* i rezultira netočnom i nepotpunim ispitivanjima cjelokupne glazbene kompozicije. Napravljeni su eksperimenti koji mjere slušnu sposobnost i diskriminaciju u ranom razvojnom slijedu. Iz takvih eksperimenata možemo vidjeti koje je dimenzije ili elemente glazbe dijete sposobno čuti kao i njegovu interpretaciju tih dimenzija (Zimmerman, 1971).

Temeljni glazbeni element melodija, odnosno visina tona, može se smatrati najviše mjerenim atributom slušne percepcije. Stručnjaci se slažu da je diskriminacija tona (viši/nži ton) temelj razumijevanja melodije, ali pokušaji mjerenja sposobnosti djece na ovom području nisu bili previše uspješni. Navode se poteškoće koje se mogu pronaći u dvjema metodama koje se obično koriste. Jedna metoda zahtjeva od djece

da vokalno odgovore na zadani glazbeni poticaj. Druga metoda zahtjeva da diskriminaciju tona izraze na jednostavan način, ili verbalno ili manipulativno, ali to djeci nije jednostavno kao što zvuči. Najučinkovitiji je verbalni odgovor, ali kada se pojmovi gore/dolje, visoko/nisko odnose na glazbene zvukove, djeci nemaju previše smisla. Pojmovi ih zbunjuju jer ih djeca koriste za druge stvari koje svakodnevno uče. Primjer zbunjenosti pojmovima visoko/nisko, povezanih sa vizualnom i slušnom percepcijom, pronađena je kod trogodišnjaka. Dijete ove dobi sklono je preokretanju stvarnog značenja pojmova visoko/nisko kada se odnose na visinu tona. Gleda vizualno na te pojmove i smatra da visoko/nisko zapravo znači da je nešto veliko/malo u odnosu na njega (Zimmerman, 1971).

U dosadašnjim istraživanjima glazbene percepcije, pronađena je perceptivna prevlast jednog glazbenog elementa nad drugim, odnoseći se na boju tona i ritam. Kada djeca ispod osam godina namjeravaju oponašati određeni ritamski uzorak, bilo koji instrument će im za to poslužiti jer ne uzimaju u obzir boju tona instrumenta (Zimmerman, 1971). Percepcija ritma kod djeteta u osnovi ovisi o njegovoj sklonosti fokusiranja na dominantnu ritmičku jedinicu ili grupnu. Tradicionalno, osnovni glazbeni program pristupa percepciji ritma kroz ritmičke pokrete. Većina istraživanja osmišljena za proučavanje ritmičkih sposobnosti djece, proučavala su ritam prema ponašanju djece. U većini istraživanja ritma, provedenih do danas, autori istraživanja koristili su dva pristupa. Prvim pristupom promatrani su slobodni i spontani izražaji ritmičkih aktivnosti i stvarnih ritmičkih reakcija na glazbu. Drugi pristup je više reguliran, uključuje mjerenje sposobnosti djeteta da prepozna i oponaša određene ritamske obrasce pod utjecajem glazbenih i verbalnih signala. Uspjeh ovakvog zadatka mjeri se točnošću reproduciranog uzorka, tijekom određenog vremenskog razdoblja. Ovdje je naglasak na svjesnoj ritmičkoj percepciji, koja je pokazana sposobnostima djece da upravljaju svojom ritmičkom aktivnosti, tako da se ona podudara sa ritmičkim uzorkom koji su dobili (Zimmerman, 1971).

Percepcija glasnoće, odnosno dinamike, istraživala se eksperimentalno kroz diskriminaciju zadataka različitog intenziteta zvuka. Dosadašnja istraživanja su pokazala da djeca do četvrte godine mogu napraviti točnu prosudbu vezanu uz glasnoću, a da je već za djecu prvih razreda ovakva diskriminacija veoma jednostavna. Jedan od razloga takve jednostavne procjene može biti iskustvo koje djeca imaju s primjenom pojmova glasno i meko/tiho za zvukove iz okoliša, za

razliku od pojmova visoko/nisko koje nisu mogli usputno naučiti iz svakodnevnog iskustva (Zimmerman, 1971).

Može se zaključiti da percepcija glazbenih podražaja slijedi razvojni slijed. Prvo se razvija diskriminacija glasno/tiho, zatim, na neki način istovremeno i diskriminacije visine tona i ritma. Kasnije se sposobnosti diskriminacije poboljšavaju povećanjem pažnje i poboljšanjem funkcije memorije djece (Zimmerman, 1971).

2.3. Glazbeni sluh

Glazbeni sluh postoji kod svakog djeteta jer je urođena dispozicija. Može se definirati kao sposobnost razlikovanja i prepoznavanja akustičko-glazbenih odnosa, prije svega visine, jakosti i boje tona, tonskog roda i tonaliteta, ritamskih i melodijskih odnosa, intervala, dvoglasja i višeglasja (Manasteriotti, 1973). Glazbeni sluh osnova je za sve ostale glazbene aktivnosti, stoga je bitno poticati njegov razvoj od najranije dobi. Manasteriotti (1973) navodi da su istraživanja psihologa pokazala kako su osjetljivost i govornog i glazbenog sluha kod djece do trinaest godina manja nego kod odraslih. Djeca od tri do pet godina imaju još nerazvijen sluh, što im čini znatne teškoće u razlikovanju visinskih odnosa tonova.

Odgajatelj se smatra važnim faktorom razvoja glazbenog sluha kod djece. On treba upoznati glazbene i ostale mogućnosti djeteta kako bi mogao svoje pedagoške ciljeve i zahtjeve uskladiti sa mogućnostima djeteta. Postoje i razne igre za razvoj sluha. Neke od igara Manasteriotti (1973) navodi u svojoj knjizi. Primjer takve igre je *Igra tišine*, gdje se u potpunoj tišini oslušuju tihi zvukovi, koje u drugim uvjetima naš sluh ne bi uopće zamijetio. *Tko te zove?*, igra gdje se djeca trebaju međusobno prepoznati po glasu; *Igra jeke*, gdje jedno dijete na nekom instrumentu svira melodijski motiv, a drugo ponavlja isti motiv na svom instrumentu. To su neki od primjera igara korisnih za razvoj sluha. Kako bi djeca mogla razviti sposobnost razlikovanja zvuka, Manasteriotti (1973) spominje i važnost eksperimentiranja zvukovima. Ističe samostalna eksperimentiranja kao najbolji način kojim će djeca steći iskustva o glazbenom svijetu. Mala djeca mogu zapažati zvukove s kutijama ispunjenima raznim materijalima (riža, kamenčići, pijesak i slično). Razliku u zvukovima mogu čuti svirajući na udaraljkama, izrađene od raznih materijala i veličina. Starija djeca rado oslušuju snimljene zvukove prirode, glasanja životinja i slično.

Osim odgajatelja, pri razvoju glazbenog sluha, ulogu imaju i roditelji djece. Mnogi su autori istraživali utjecaj obitelji na glazbene sposobnosti djece. Kirkpatrick, Shelton, (1962; 1965, navedeno u Mirković-Radoš, 1983) koji su kao ispitanike imali predškolsku djecu, potvrdili su povezanost stimulativne obiteljske okoline i glazbenih sposobnosti djece, procijenjene na osnovu sposobnosti pjevanja. Shuter (1964, navedeno u Mirković-Radoš, 1983) jedna je od autora koja navodi da postoji i genetička predispozicija za razvoj glazbenih sposobnosti, te je zaključila da je to kombinacija gena koja jednoj osobi daje predispoziciju da opaža, pamti i ocjenjuje glazbu bolje nego osoba koja nema takvu predispoziciju.

3. GLAZBENE SPOSOBNOSTI

Glazbene sposobnosti uključuju mogućnost prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija, uz to se ubraja i pamćenje melodije, percepcija ritma, shvaćanje tonaliteta, utvrđivanje intervala, sposobnost uočavanja estetskog značenja, te najvažniju sposobnost razumijevanje melodije (Sučić, 2014). Postoje dvije teorije glazbenih sposobnosti, a to su elementaristička i unitaristička teorija. Elementaristička teorija shvaća glazbene sposobnosti kao produkt određenog broja nezavisnih svojstava, dok unitaristička teorija govori o glazbenoj sposobnosti kao općoj sposobnosti (Sučić, 2014). Dva su činitelja razvoja glazbenih sposobnosti, urođeni činitelji i činitelji okoline. Jedan dio autora i istraživača ukazuje na važnost urođenih, a drugi dio na važnost utjecaja sredine, ali iz svih njihovih istraživanja i teorija, može se zaključiti da su oba činitelja jednako važna i bitno djeluju na razvoj glazbenih sposobnosti (Sučić, 2014).

3.1. Glazbeni elementi

Glazba je umjetnost koja sadrži, i koju kao jednu umjetničku cjelinu čini spoj različitih glazbenih elemenata. U osnovne glazbene elemente ubrajamo ton, ritam i dinamiku. Uz tri osnovna elementa možemo navesti boju tona kao četvrti element. Ton kao glazbeni element, obuhvaća melodiju i harmoniju, a ritam se sastoji od mjere, tempa i artikulacije. Melodija, ritam i dinamika, glazbeni su elementi s kojima s dijete susreće još u majčinoj utrobi, sam ljudski govor ima svoju određenu melodičnost, ritam i dinamiku. To su elementi koje od rođenja pa do kraja života

aktivno ili pasivno čujemo u okolini, a mozak ih svjesno ili nesvjesno percipira. Zbog toga su navedeni glazbeni elementi odabrani za istraživanje u ovome radu.

3.1.1. Melodija

Melodija je jedan od osnovnih elemenata glazbe. Manasteriotti (1973) opisuje melodiju kao slijed tonova različite visine i trajanja, ali i naglašava da stvaranje melodije podliježe posebnim zakonima. Izražajnost melodije ovisi o njejoj strukturi, a kao niz tonova sagrađena je od intervala (visinski razmak između dva tona). Intervali donose određene utiske na cjelokupnu melodiju. Manji visinski razmaci intervala (sekunda, terca) stvaraju utisak smirenosti, nježnosti, veći intervali (kvinte, kvarte) unose napetost, a seksta stvara svijetli i radosni karakter (Manasteriotti, 1973). Aiello i Sloboda (1994) navode kako se melodije najlakše pamte, prepoznaju i reproduciraju jer je perceptivno najistaknutiji glazbeni element. Djeca starijeg predškolskog uzrasta bolje uočavaju melodiju nego harmoniju, jer melodiju mogu otpjevati, dok se harmonija ne može izvesti glasom (Mirković-Radoš, 1983). Ispitivanje sposobnosti diskriminacije visine, pokazalo je da se ova sposobnost sa uzrastom djece poboljšava (Mirković-Radoš, 1983).

3.1.2. Ritam

U glazbi ne igraju ulogu samo izmjene u visini tonova već i izmjene njihovih trajanja u vremenu. Kako je navela i Manasteriotti (1973), ritam se može definirati kao vremensko trajanje glazbenih tonova. Ritam je izražajno sredstvo glazbe, a uz melodiju još je jedan od osnovnih elemenata glazbe. Utječe na opći utisak melodije, a puls i životna snaga ritma daje karakter glazbi. Kako dalje navodi autorica, ritam se osim u izmjenama dužih i kraćih trajanja, manifestira i u izmjenama suprotnosti između napetosti i popuštanja, odnosno promjeni jačih i slabijih naglasaka. Naročita osobina ritma je što može postojati sam. Može postojati bez ostalih glazbenih elemenata, čak i bez tona, dovoljan mu je samo zvuk. Ritam može postojati sam, bez drugih glazbenih elemenata, ali glazba bez ritma ne može biti (Manasteriotti, 1973). Značajan dio zadataka u testovima glazbenih sposobnosti čini percipija ritma i ritmičkih promjena (Mirković-Radoš, 1983). Pretpostavlja se da percipija ritma

ovisi o trenutnim načelima grupiranja, danim Gestaltovim pravilima² udaljenosti, sličnosti i kontinuiteta i tako dalje, čime Gestaltova teorija smatra percepciju ritma urođenom, na temelju automatskog, primitivnog i univerzalnog procesa (Hallam, Cross i drugi, 2009).

3.1.3. Dinamika

Manasteriotti (1973) definira dinamiku kao stupnjevanje jakosti tonova. Stupnjevanje se izvodi u naglom ili postepenom prijelazu iz jednog stupnja jačine u drugi. Jačina stupnjeva označava se talijanskim izrazima. Dva osnovna, dinamički suprotna, stupnja nazivaju se piano (tiho) i forte (glasno), a između njih postoji niz ostalih stupnjeva jakosti (pianissimo, mezzoforte i slično).

4. RAZVOJNE OSOBINE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Pod pojmom razvoja podrazumijevamo osobine, sposobnosti i ponašanja koja se mijenjaju i zbog kojih dijete postaje društvenije, sposobnije, spretnije i slično (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004). Čovjek se zapravo neprestano razvija, od začeca do smrti, ali period djetinjstva ima neke svoje razvojne specifičnosti. Današnje spoznaje o djeci dovele su do holističkog pristupa, što bi značilo da se na dijete gleda kao cjelovito biće. Poznavanje dječjeg razvoja i njegovog redoslijeda, iznimno je bitno i važno da znaju i razumiju svi oni koji se bave djecom. Razumijevanje karakteristika razvoja je bitno zbog stvaranja optimalnih uvjeta u okolini za razvoj djeteta. Redoslijed razvojnih faza kod sve djece je isti, samo što neka djeca brže prelaze u sljedeću razvojnu fazu, a neka sporije. Svako dijete daje i svoj individualni pečat u razvojna razdoblja, a osim toga kroz dječji razvoj se prelamaju i neki utjecaji okoline i nasljedni utjecaji koji na kraju razvojne faze svakog djeteta čine posebnima (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004). Aspekte razvoja djece navode Starc, Čudina-Obradović i suradnici (2004) u svom priručniku, a to su razvoj motorike, spoznaje, govora, emocionalni i socijalni razvoj, razvoj igre i razvoj likovnih i glazbenih sposobnosti.

---

² Gestalt psihologija bavi se proučavanjem trenutnog, neposrednog iskustva te promatra čovjeka kao cjelinu. Istražuje psihološke fenomene kao strukturne cjeline, a ne rastavlja ih na sastavne dijelove. Dostupno na: <http://www.psiholoskicentar-razvoj.hr/?p=40> (03.09.2016.)

4.1. Razvoj djece u dobi od 4 do 5 godina

Djeca sa četiri godine ulaze u intenzivnu razvojnu fazu. Često prelaze dopuštene granice u mnogim područjima ponašanja. Na zahtjeve odraslih dijete često reagira prkosno i drsko. Mašta djeteta također prelazi granice. Izmišlja prijatelje, priče i često zna istinski vjerovati u ono što je njegova mašta stvorila. Sa četiri i pol godine polako pronalazi svoje granice, jača mu unutrašnja motivacija. Uz manju pomoć odraslog, dovršava ono što je započeo. Dijete te dobi veliki je ispitivač i diskutant, na verbalnom planu pokazuje da je steklo mnogo iskustva i znanja i da razmišlja. Jača mu želja za realnošću (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

U ovoj dobi, motorika djeteta širi se i buja. Dijete je vrlo aktivno i stalno je u pokretu. Okolinu i dalje spoznaje opažajno-praktično, prepoznajući senzorne kvalitete neposrednim promatranjem, slušanjem, doživljavanjem okusa, mirisa, zvuka, teksture i slično. U ovom razdoblju povećava se radoznalost za okolinu. Razumijevanje pojmova uglavnom je određeno onim što djeca vide. Istaknuto svojstvo stvari i njihov površni izgled dominiraju u dječjoj percepciji i zaključivanju. Petogodišnjaci mogu locirati izvor poznatog zvuka, razumiju riječi blizu/daleko i prepoznaju rimu (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

4.2. Razvoj djece u dobi od 5 do 6 godina

Kod petogodišnjaka, individualne su razlike u spoznajnom razvoju velike, djeca tada izlaze iz intuitivne faze predoperacijskog mišljenja³. Većini djece raste potreba da započetu aktivnost i dovrše, namjerno istražuju okolinu, planiraju igru i slično. Uče izražavati emocije na društveno prihvatljiv način, stabilni su, pouzdani i dobro adaptirani. Oko šeste godine ovakva se ravnoteža narušava. Dijete ide iz krajnosti u krajnost, emocionalno je burno, želi biti prvi, pobijediti, imati najviše, ne podnosi kritiku, kaznu, krivicu i slično (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

Motorički, petogodišnje dijete ima bolju ravnotežu i koordinaciju nego četverogodišnjak. Ne može dugo sjediti, vidljiv je napredak u koordinaciji fine motorike te razvoju preciznosti. U ovome razdoblju djeca se više međusobno razlikuju nego prije. Pamćenje se poboljšava te pridonosi poboljšanju rasuđivanja i

---

³ Prema švicarskom psihologu, Jeanu Piagetu, dijete od 2. do 6. godine ima predoperacijsko mišljenje. Koncentrira se samo na jedan aspekt problema, a zanemaruje ostale, ne može povezati stvari logički, egocentrično je. Dostupno na: <http://ordinacija.vecernji.hr/budi-sretan/sretno-dijete/partnerska-ljubavi-sretno-dijete/> (02.09.2016.)

rješavanja problema, poboljšava se namjerno zapamćivanje. Dijete ove dobi uspoređuje zvukove po intenzitetu (tiho/glasno) i visini (visoko/duboko). Locira izvor zvuka (blizu/daleko) i prepoznaje i imenuje izvor zvuka (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

4.3. Razvoj djece u dobi od 6 do 7 godina

Šestogodišnja djeca su često neopravdano sigurna u sebe, bore se za svoja prava i brane svoje vlasništvo. Sedma se godina može nazvati i strašljivo doba, pa dijete traži od odraslih rituale koji mu pružaju sigurnost (npr. provjera da nema lopova ispod kreveta). Dijete često ne zna odrediti granice svojih realnih mogućnosti, pa mu je važno u tome pomoći. Sklono je pretjerivanju, često od sebe očekuje previše. Uspoređuje se i samovrednuje u odnosu na svoje vršnjake (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

Sve motoričke sposobnosti se u ovoj dobi prepoznatljivo razvijaju. Cjelovito spoznaje i istražuje okolinu, ali je razvijena velika osjetljivost za detalje. Pažnja djece ove dobi traje puno duže, a može se usmjeriti verbalnom instrukcijom. Počinje razdoblje konkretnih operacija (logičko razmišljanje, decentracija i slično). Dijete može precizno locirati zvuk. Ispravno uspoređuje kvalitete zvuka, tiho- tiše, glasno-glasnije i slično (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

5. RAZVOJ GLAZBENIH SPOSOBNOSTI KOD DJECE

Glazbene sposobnosti rano se pokazuju. Već i sam fetus reagira na vanjske zvukove i ritmičke podražaje. Svako normalno razvijeno dijete posjeduje biološke glazbene mogućnosti. U prednjem dijelu desne moždane polutke, nalaze se specifične strukture određene za funkcije glazbenih sposobnosti. Te strukture omogućuju glazbenu percepciju visine tona, ritma, jakosti tona i slično. Razumijevanje melodije, koja se odnosi na osjećaj za visinu tona, smatra se najvažnijom glazbenom sposobnosti. U ostale sposobnosti ubrajaju se: percepcija ritma, pamćenje melodije, shvaćanje tonaliteta, utvrđivanje intervala, uočavanje estetskog značenja i apsolutni sluh. Spominje se zasebnost glazbenih sposobnosti i sposobnosti govora. Primjer toga je kada zbog oštećenja mozga dolazi do potpunog zakazivanja govornih sposobnosti, a glazbene sposobnosti ostaju potpuno očuvane. Sva djeca imaju podjednak razvoj glazbenih sposobnosti koji se prirodno razvija (Slika 1), iako su

individualne razlike na tom području znatno velike (Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004).

Tablica 15. *Tijek razvoja glazbenih sposobnosti*

Dob	Funkcija	Manifestacije
FAZA SLUŠANJA		
0 – 1 mj.	reagiranje na zvuk	žmirkanje, podrhtavanje
1 mj.	reagiranje na zvuk	“akustička fiksacija” (umirivanje pri slušnom podražaju)
3 mj.	lociranje zvuka	okretanje glave prema zvuku
4 – 6 mj.	diferenciranje slušnih podražaja	veća osjetljivost za tonove nego za govor
	početak aktivne recepcije glazbe	sluša pozorno, pokazuje znakove zadovoljstva, pokreće se na zvuk cijelim tijelom
FAZA MOTORIČKE REAKCIJE NA GLAZBU		
6 mj.	početak glazbenog oponašanja (izravnog)	pokušaji glazbene reprodukcije
6 – 9 mj.	gukanje kao odgovor na glazbu (izravno)	reprodukcija promjena u visini ili ritmu
FAZA PRVE GLAZBENE REAKCIJE		
9 mj.	“glazbeno brbljanje” diferencirano reagiranje	pokušaji glazbene reprodukcije
12 – 18 mj.	porast broja motoričkih reakcija na glazbu	razne reakcije ugođe ili neugode na razne vrste glazbe
18 mj.	početak usklađivanja pokreta i glazbe	
FAZA PRAVE GLAZBENE REAKCIJE		
18 – 24 mj.	spontano pjevanje	pjevanje bez riječi (mali intervali), oponašanje teksta, oponašanje nekoliko taktova melodije
2 – 3 god.	rivalitet spontanog pjevanja i oponašanja poznatih melodijskih sekvenca	
3 god.	porast glazbenog interesa; povećava se usklađenost pokreta s glazbom; povećava se količina pjevanja po glazbenom modelu na račun spontanog pjevanja; uspješno oponašanje ritma, ritma i melodije u 50% djece	pozorno slušanje, koncentracija na glazbene podražaje
FAZA IMAGINATIVNE PJESME		
3 – 4 god.	pjevanje raznovrsnih pjesama, često su izmišljene ili sastavljene od dijelova poznatih pjesama; melodijski su inventivne, ritmički skromne	
FAZA RAZVOJA RITMA		
5 – 6 god.	sposobnost održanja ritma se poboljšava dvostruko; poteškoće: ne mogu prilagoditi pokrete promjenama tempa, greške u intervalima, slučajno transponiranje u drugi tonalitet; još ne razlikuju: riječ, ritam, visinu tona	
FAZA STABILIZACIJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI		
6 – 9 god.	nagli razvoj melodijskih i ritmičkih vidova glazbene sposobnosti; u skladu s razvojem nastanka pojmova (u kognitivnom području) nastaju i glazbeni pojmovi: ritmički, melodijski, harmonijski i pojmovi o glazbenoj formi; percepcija i razumijevanje glazbe olakšani su usvajanjem pojmova: trajanje, tempo, takt, melodijsko kretanje i tonalitet.	

Slika 1. Prikaz tijeka razvoja glazbenih sposobnosti (prema Starc, Čudina-Obradović i dr., 2004)

Osjetljivost svakog djeteta prirodno se razvija i postiže maksimalan stupanj između pete i šeste godine života. Kao što se već spominjalo u radu, velik utjecaj na razvoj glazbenih sposobnosti ima i okolina djeteta. Zbog toga je bitno da se prirodni razvoj glazbenih sposobnosti potakne dodatno s prigodnim glazbenim okruženjem. U prirodne glazbene sposobnosti spadaju sposobnosti razlikovanja tona i razlikovanja ritma. Bez glazbenog obrazovanja, dijete je sposobno odgovoriti na glazbeni podražaj, što se naziva audijacijom. Sposobnost audijacije osnova je za glazbeno pamćenje. Sposobnost audijacije bit će veća što je veća prirođena biološka osjetljivost djeteta na glazbene podražaje i što je bila bogatija i primjerenija okolina djeteta od njegovog rođenja do 6. godine (Starč, Čudina-Obradović i dr., 2004).

U ovom radu istraživala se percepcija djece različitih vrtićkih uzrasta prema melodiji, ritmu i dinamici. Istraživanje je provedeno u dva vrtića, sa ukupno sto (N=100) djece koja su sudjelovala. Rezultati istraživanja obrađeni su te prikazani u grafikonima.

6. METODOLOGIJA

Glazbene sposobnosti djeca predškolske dobi razvijaju se sukladno njihovoj dobi. Kod svakog djeteta urođena je predispozicija za razvoj glazbenih sposobnosti. Postoji prirodni slijed razvoja glazbenih sposobnosti koji se dodatno obogaćuje i razvija uz pomoć poticajne glazbene okoline. Diskriminacija višeg/nnižeg tona smatra se najvažnijim dijelom glazbenih sposobnosti, ujedno je i najispitivaniji glazbeni element. U ostale glazbene sposobnosti ubraja se diskriminacija tiših/glasnijih tonova, koja pripada elementu dinamike i percepcija ritma koja se odnosi na prepoznavanje dužih/kraćih zvukova (Mirković-Radoš, 1983).

6.1. Problem, pitanja i cilj istraživanja

Problem istraživanja temelji se na provjeri razvijenosti percepcije melodije, ritma i dinamike kod djece rane i predškolske dobi, uzimajući u obzir stupanj razvoja djece, odnosno njihovu dob. Širi cilj rada je istražiti točnost u percepciji viših/nnižih tonova (melodija), kraćih/dužih tonova (ritam) i tiših/glasniji tonova (dinamika) kod djece predškolske dobi. Uži cilj je ispitati razlike u percepciji istih elementa s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka.

Slijede istraživačka pitanja:

1. Postoje li razlike u percepciji melodije kod djece s obzirom na njihovu dob?
2. Postoje li razlike u percepciji ritma kod djece s obzirom na njihovu dob?
3. Postoje li razlike u percepciji dinamike kod djece s obzirom na njihovu dob?
4. Postoji li razlika u percepciji djece između vokalne i instrumentalne izvedbe zadatka?

7. PREDSTAVLJANJE UZORKA

Istraživanje je provedeno u dva objekta dječjeg vrtića *Sisak Stari*, *Pčelica* i *Bubamara* u Sisku. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 100 djece u dobi od 4 do 7 godina. Od toga 47 djece je sudjelovalo iz vrtića *Bubamara*, a 53 djece iz vrtića *Pčelica*. Istraživanje je provedeno u svibnju 2016. godine.

U tablici 1 prikazane su istraživačke vrtićke skupine prema starosti, broju upisane djece, prema broju djece koja su sudjelovala i samo trajanje aktivnosti.

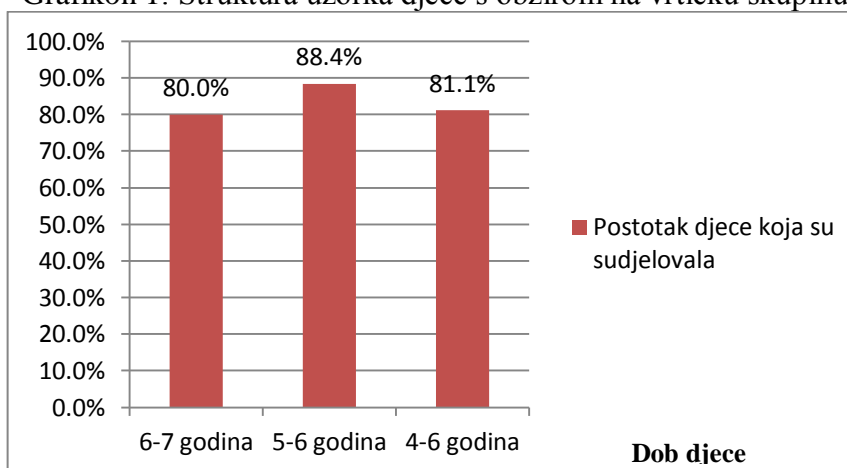
Tablica 1: Prikaz djece prema istraživačkim skupinama, njihovoj dobi i trajanju aktivnosti

Istraživačka skupina	Naziv skupine	Dob	N upisane djece	N djece koja su sudjelovala	% djece koja su sudjelovala	Trajanje aktivnosti
	Starija	6-7 godina	40	32 (od 33)	80,0	25 min
	Srednja	5-6 godina	43	38	88,4	25 min
	Mlađa-srednja*	4-6 godina	37	30	81,1	30 min

U istraživanju su sudjelovale 3 vrtićke skupine. U najstarijoj skupini bilo je 40 upisane djece, a u istraživanju je sudjelovalo njih 32 (80,0%). U srednjoj skupini upisano je 43 djece, a sudjelovalo ih je 38 (88,4%). U mlađoj-srednjoj skupini od 37 djece sudjelovalo je njih 30 (81,1%).

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 1.

Grafikon 1: Struktura uzorka djece s obzirom na vrtićku skupinu

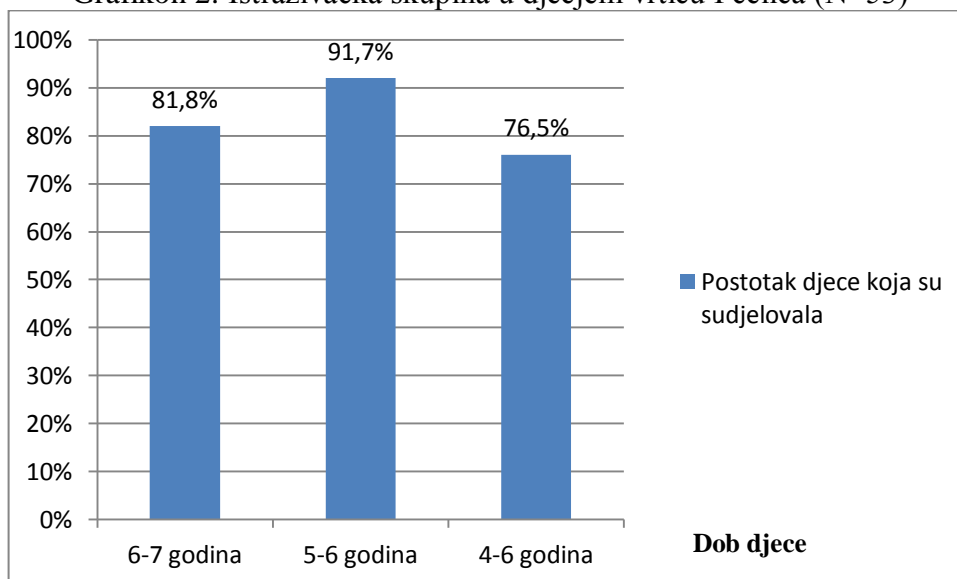
Iz usporednog grafikona vidi se da nema velike razlike u postotku djece koja su sudjelovala u istraživanju iz tri vrtićke skupine. Najveći postotak djece koja su

* Preoblikovan naziv skupine zbog mješovite dobi djece u mlađoj vrtićkoj skupini.

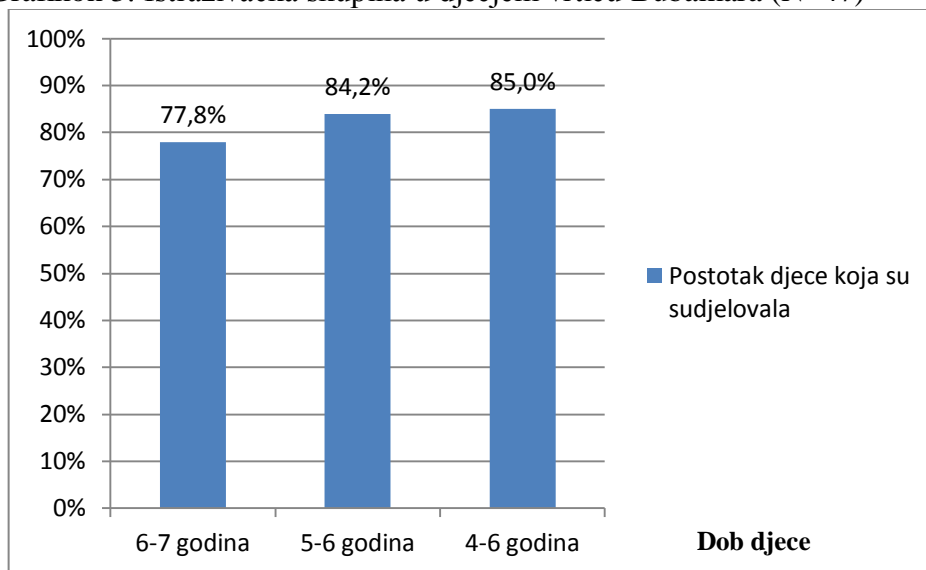
sudjelovala je u srednjoj skupini, 88,4%. Najmanje djece sudjelovalo je u najstarijoj skupini, njih 80,0%.

Grafikon 2: Istraživačka skupina u dječjem vrtiću Pčelica (N=53)

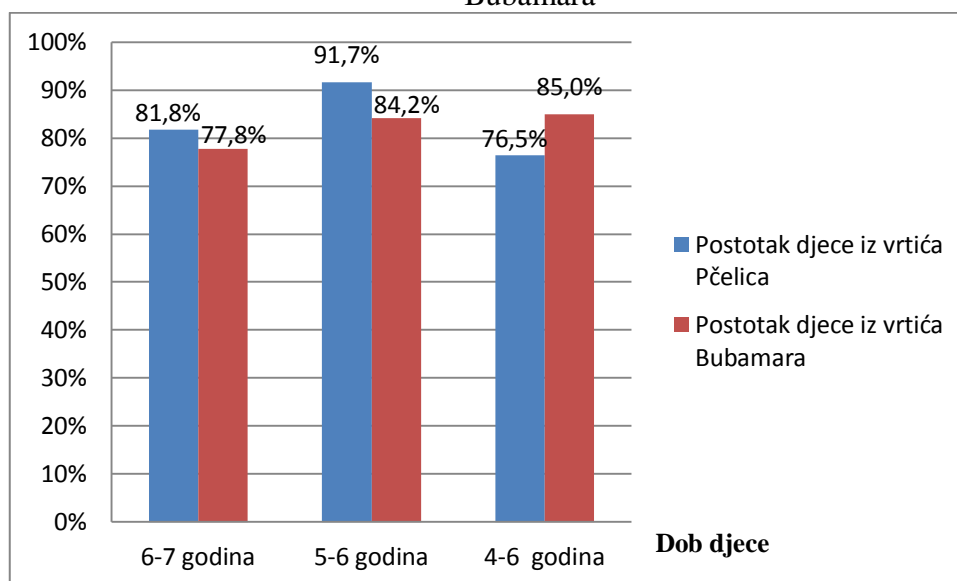
U sklopu dječjeg vrtića *Sisak Stari* nalazi se i objekt Pčelica u kojem su u istraživanju sudjelovale vrtićke skupine *Radoznalci*, *Žabice* i *Sovice* (Grafikon 2). Odgojna skupina *Radoznalci* starija je vrtićka skupina djece u dobi od šest do sedam godina. Devetnaestero djece bilo je prisutno u sobi dnevnog boravka, od toga ih je osamnaest sudjelovalo u istraživanju (81,8 %). Djeca koja su sudjelovala bila su aktivna i veoma zainteresirana za suradnju sa istraživačem. Aktivnost je trajala dvadeset i pet minuta. Odgojna skupina *Žabice*, vrtićka je skupina djece u dobi od pet do šest godina. U skupini ima dvadeset i četvero upisane djece od kojih je dvadeset i dvoje bilo prisutno i sudjelovalo u istraživanju (91,7%). Sva su djeca bila aktivna i nestrpljivo očekivala svaki novi zadatak. Aktivnost je trajala malo više od dvadeset i pet minuta. Odgojna skupina *Sovice* je mlađa-srednja vrtićka skupina miješane dobi djece, od četiri do šest godina. Od upisanih sedamnaestero djece ukupno je bilo prisutno te sudjelovalo trinaestero djece (76,5%). Djeca su aktivno surađivala u aktivnosti koja je trajala trideset minuta.

Grafikon 3: Istraživačka skupina u dječjem vrtiću Bubamara (N=47)

Dječji vrtić *Bubamara* jedan je od objekata dječjeg vrtića *Sisak Stari* iz kojeg su u istraživanju sudjelovale skupine *Trešnjice*, *Ptičice* i *Jabučice* (grafikon 3). Odgojna skupina *Trešnjice*, starija je vrtićka skupina u koju je upisano osamnaestero djece u dobi od šest do sedam godina. U sobi dnevnog boravka bilo je prisutno četrnaestero djece te su sva djeca aktivno sudjelovala u aktivnosti koja je trajala dvadeset i pet minuta. *Ptičice* su srednja vrtićka skupina u koju je upisano devetnaestero djece u dobi od pet do šest godina. U istraživanju je sudjelovalo šesnaestero djece, od kojih su svi i aktivno sudjelovali u aktivnosti koja je trajala trideset minuta. Mlađa-srednja vrtićka skupina *Jabučice* ima upisanih dvadesetero djece od kojih je sedamnaestero bilo prisutno i sudjelovalo u istraživanju. U skupini se nalaze djeca različite dobi, od četiri do šest godina. Dvoje djece nije od početka bilo zainteresirano za aktivnost. Neodlučno su promatrali sa strane ali su se na kraju priključili i sudjelovali u aktivnosti koja je trajala trideset minuta.

Grafikon 4: Usporedba postotaka djece koja su sudjelovala iz vrtića Pčelica i Bubamara

U grafikonu 4 prikazana je usporedba djece koja su sudjelovala iz oba vrtića po svim ispitanim dobnim skupinama. Veći je postotak djece starije i srednje dobi (81,8% i 91,7%) koja su sudjelovala u vrtiću Pčelica, a manji je postotak u vrtiću Bubamara (77,8% i 84,2%). Veći broj djece mlađe-srednje dobnе skupine sudjelovao je u istraživanju u vrtiću Bubamara, 85,0% djece, a 76,5% iz vrtića Pčelica.

7.1. Metoda rada

Ovo istraživanje spada u kvalitativno. To je sudjelujuće promatranje kao jedna od osnovnih tehnika kvalitativnog istraživanja. Glavno obilježje je aktivno uključivanje istraživača u određenu grupu i njezinu situaciju, koja je objekt istraživanja. Ovaj tip istraživanja odvija se u stvarnom životu, tj „prirodnim“ uvjetima (Halmi, 2005). Ispitivač je potpuni sudionik istraživanja.

7.2 Instrument istraživanja

U istraživanju percepcije melodije, ritma i dinamike kod djece korišten je instrument koji samostalno oblikovan za ovo istraživanje. Instrument se sastoji od tri dijela. Sva tri dijela koncipirana su na istom principu. Provjera percepcije melodije, ritma i dinamike provjeravala se vokalnom i instrumentalnom izvedbom. Svaki viši/niži, duži/kraći i glasniji/tiši ton prikazan je slikom (ptica, gitara, ruke koje plješću, bubanj). Melodijski, ritmički i dinamički obrasci imaju po tri tona od koji su dva tona ista, dok je treći različit. Zadatak djece bio je primijetiti drugačiji ton, povezati ga sa jednom od tri iste slike i

zaokružiti onu sliku koja se prema njihovoj procjeni učini drugačijom. Slike su se nalazile na papiru koje je podijelio istraživač svakom djetetu. Radi lakšeg snalaženja djece na papiru, korištene su različite boje kojima je uokviren svaki glazbeni element koji se ispitivao.

Prvi dio odnosi se na provjeru percepcije melodije, tj. percepciju u razlici visine između tri tona. Jedan ton je bio različite tonske visine u odnosu na druga dva koja su bila iste tonske visine. Svaki ton prikazan je jednom slikom. Za vokalnu izvedbu zadatka koristila se slika ptice, dok za instrumentalnu slika gitare. Zadatak je bio da djeca diskriminiraju ton koji je različit te zaokruže jednu od tri ptice ili gitare koji su predstavljale tonove.

Drugim dijelom provjeravala se percepcija ritma. U vokalnoj izvedbi istraživača ritam se izvodio pljeskom uz istovremeno izgovaranje ritma neutralnim slogom „na“. Zadatak je bio prikazan slikom ruku koje plješču. U instrumentalnoj izvedbi istog zadatka koristilo se tijelo gitara kao „bubanj“ koji je bio prikazan slikom bubnjeva.

Treći dio odnosio se na provjeru percepcije dinamike. U vokalnoj izvedbi zadatka koristila se slika ptice, a za instrumentalnu slika gitare.

7.3. Tijek istraživanja

Aktivnost se sastojala od četiri dijela. To su uvod, motivacija, glavni i završni dio. U svih šest skupina za uvodni dio koristila se igra s pjevanjem *Boc, boc iglicama*. Ova igra s pjevanjem odabrana je zbog prikladnog opsega melodije za sve vrtičke skupine, a čiji interval melodije je velika terca (e_1 - gis_1). Pretpostavljalo se da sve skupine znaju navedenu igru. U nekim skupinama postojao je velik dio djece koji navedenu igru s pjevanjem nisu znali. Istraživačica je tada uz pomoć djece koja su znala igru s pjevanjem, uključila ostalu djecu koja su brzo usvojila melodiju, ritam i tekst igre s pjevanjem. U formaciji kola, igra s pjevanjem ponavljala se nekoliko puta. Svako ponavljanje temeljilo se na jednom glazbenom elementu, prvo melodiji, pa ritmu i dinamici. Prolaženje svih glazbenih elemenata djeci je koristilo pri upoznavanju i ponavljanju elemenata koji će se provjeravati u istraživanju. Prva dva, do tri ponavljanja, igra s pjevanjem se odigrala popraćena pokretima koji su u igri zadani i većini djece poznati. Prvim ponavljanjima obrađivan je glazbeni element melodija, većini djece otprije poznata, uz zadane pokrete. Djeca stoje u krugu i na 1. i 2. frazu bodu rukama oko sebe u metru; ritam treće fraze bodu naizmjenice rukama prema gore, a ritam četvrte fraze prema dolje. Na "bjež" čučnu i sakriju glavu

među ruke (Gospodnetić i Spiller, 2002). Nakon melodije, ponavljanjima se obrađivao ritam. Prvo ponavljanje ritma odrađeno je pljeskanjem rukama u ritmu govora, odnosno pjevanja. Zbog manje zainteresiranosti djece ovakav način odrađen je jednom. Za drugo ponavljanje ritma dodano je stupanje na dobu kretanjem u krug, uz pljeskanje i pjevanje. Sva su ponavljanja ovisila o zainteresiranosti djece, ali isti element nije ponavljan više od tri puta. Kao treći glazbeni element obrađena je dinamika. Igra s pjevanjem se odradila sa izvorno zadanim pokretima, ali uz geste istraživača koje su im ukazivale na glasno ili tiho pjevanje.

Motivacijski dio sadržavao je izmišljenu priču koja je uvela djecu u istraživačku aktivnost. Priča je bila povezana sa izgledom listića kojim se provjeravala percepcija melodije, ritma i dinamike kod djece. „*Na putu do vašeg vrtića, na grani jednog visokog drveta. čula sam tri ptičice kako zajedno pjevaju. Pjevale su istu pjesmu zajedno i glasno i baš je lijepo zvučalo. Ali odjednom, čula sam da je jedna od njih počela pjevati drugačije, skroz drugačije nego njene dvije prijateljice. Baš me zanimalo koja je to ptičica zapjevala drugu pjesmu. Nisam bila sigurna je li to bila prva, druga ili možda treća ptičica? Razmišljala sam što ću sad i kako ću saznati koja je to ptičica bila, ali sjetila sam se tko bi mi mogao pomoći. Znate li tko? Pa vi, tako je!...*”

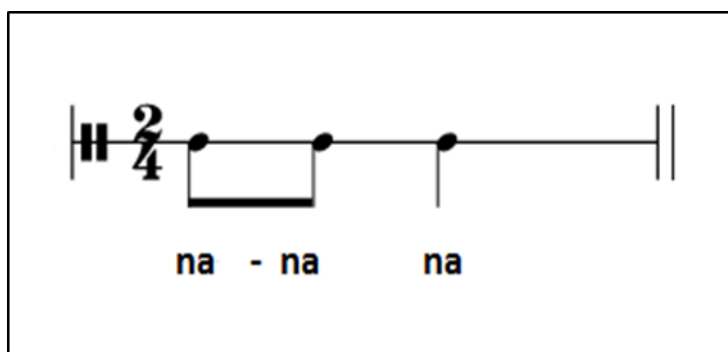
Nastavak priče prati dijelove instrumenta prema svakom ispitivanom elementu – ritmu i dinamici. Prepričavanje priče popraćeno je mimikama, gestama i korištenjem svih vrednota hrvatskog govornog jezika. U svakoj skupini, uz manje improvizacije, priča je bila ista.

Glavni dio aktivnosti uključivao je provjeru percepcije melodije, ritma i dinamike kod djece. Djeca su dobila papir koji je bio vizualno podijeljen u tri dijela. Prvi dio je bio namijenjen za provjeru razlike u visini tonova (melodija), drugi za provjeru razlike u dužini tonova (ritam) i treći za provjeru razlike u glasnoći tonova (dinamika). Svi elementi izveli su se na dva načina. Istraživač je iste elemente izveo dva puta. Jednom ih je izveo vokalno a'capella neutralnim slogom „na“, a drugi put instrumentalno na klasičnoj gitari. Zapažene razlike u višem/nížem, dužem/kraćem, tišem/glasnijem, djeca su bilježila na danom papiru od strane istraživača (Prilog). Djeca su imala zadatak zaokružiti na listi onu sliku koja je prema njihovom mišljenju bila različita. Za vokalni dio bila je korištena slika ptičice, dok za instrumentalni slika gitare. Ispitivač je otpjevao melodiju neutralnim slogom "na", potom istu melodiju, *e₁-g₁-e₁*, odsvirao na gitari (Slika 2).

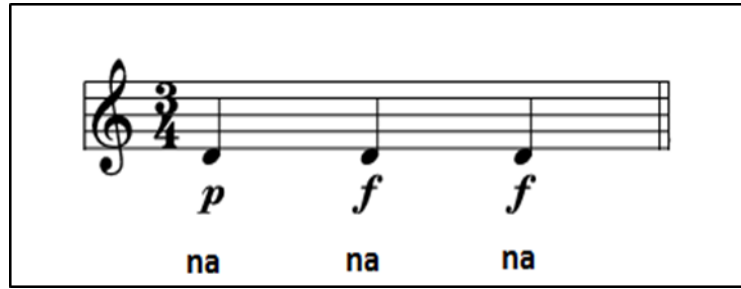
Slika 2. Prikaz odabranih tonova za provjeru percepcije melodije

Drugi dio listića za provjeru vezan je uz percepciju u razlici dužeg/kraćeg tona ritma. Za ljudski glas korišteno je pljeskanje ritma rukama, popraćeno izgovaranjem sloga "na". Slike na listiću za provjeru prikazivale su ruke koje plješću. Slike za dio s glazbenim instrumentom prikazuju bubnjeve, a tijelo gitare korišteno je kao bubanj. Umjesto izgovaranja sloga "na", ritam na gitari popraćen je ponavljanjem jednog tona, u zadanom ritmu. Zadatak je bio zaokružiti ruke i bubanj koji su se isticali drugačijim ritmom (Slika 3).

Slika 3: Prikaz ritamskog oblika za provjeru percepcije ritma

Posljednji provjeravani element je dinamika. Za vizualni prikaz ponovno su korištene slike ptica i gitara. Za iznošenje dinamike, ljudskim glasom i gitarom, korišten je jedan ton d_1 . Ton iste visine ponavljen je tri puta, a razlika je bila u glasnoći izvedbe. Dinamika je bila izvedena kontrastno (piano i forte) (Slika 4). Ljudskim glasom otpjevana je slogom "na", a na gitari odsvirana. Kako bi djeca bolje uočila promijene za svaki ispitivan element, melodiju, ritam i dinamiku, prikazani i ljudskim glasom i glazbenim instrumentom, ponovljeni su po tri puta.

Slika 4. Prikaz zadane dinamike korištene za provjeru

Završni dio sastojao se od zajedničkog pjevanja i sviranja. Pretpostavljalo se da sva djeca nisu imala priliku upoznati se s glazbenim instrumentom, klasičnom gitarom. Ponuđena im je mogućnost individualnog sviranja gitare. Svako dijete u skupini upoznalo se s dijelovima gitare, načinom držanja i sviranja. Djeca su pokazala veliku zainteresiranost za sadržaj završnog dijela.

7.4. Obrada podataka

Skupljeni podaci unijeli su se u Microsoft Excel program i obradili su se deskriptivno. Prikupljeni podaci prikazani su u frekvenciji i postotcima.

8. REZULTATI I INTERPRETACIJA REZULTATA

Dobivene rezultate interpretiralo se prema načinu percepcije melodije, ritma i dinamike kod djece različite vrtičke dobi. Percepcija ispitivanih glazbenih elemenata, osim razlike u percepciji viših/nizih, dužih/kraćih, glasnijih/tiših, uključivala je razlike u percepciji na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka.

8.1. Percepcija melodije

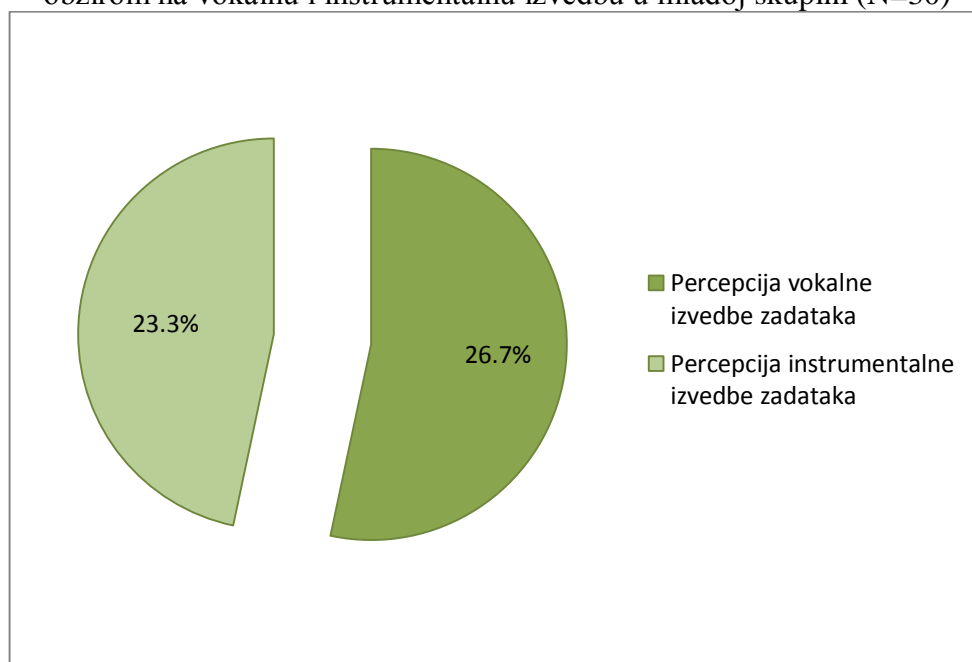
Melodiju možemo definirati kao slijed tonova različite visine i trajanja, ali stvaranje melodije podliježe i nekim posebnim zakonima (Manasteriotti, 1973). O izražajnosti melodije ovisi i jednim dijelom njena struktura, a kao niz tonova sagrađena je od visinskih razmaka između dva tona, što nazivamo intervalom (Manasteriotti, 1973). Osim intervala na izražajnost melodije utječu i ostali glazbeni elementi, prije svega njezin ritam. Melodija se smatra perceptivno najistaknutijim glazbenim elementom, zbog čega se najlakše pamti, prepoznaje i reproducira (Aiello i Sloboda, 1994). Sposobnost razlikovanja tonova po

visini, Carl E. Seashore (1938, navedeno u Mirković-Radoš, 1983) smatra urođenim, javlja se vrlo rano i nije nešto što se može učiti. Po mišljenju brojnih autora, funkcija sposobnosti shvaćanja melodije smatra se jednim od najdragocjenijih dijagnostičkih znakova muzikalnosti. Manifestira se davanjem dobrog melodijskog odgovora, a često se koristi u ispitivanjima glazbenika, pa i u nekim psihološkim ispitivanjima (Mirković-Radoš, 1983).

8.2. Percepcija melodije u mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini

U Dječjem vrtiću Sisak Stari, objektima *Pčelica* i *Bubamara*, u istraživanju je ukupno sudjelovalo tridesetero djece mlađe-srednje vrtićke dobi. Djeca su dobro reagirala na motivacijsku priču zbog koje su zainteresirano pristupila rješavanju zadataka. Prvi glazbeni element u provjeri percepcije je melodija. Rezultati su prikazani u grafikonu 5.

Grafikon 5: Prikaz postotaka razlike točno percipiranih melodijskih zadataka s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu u mlađoj skupini (N=30)

U grafikon 5 vidljivo je da je 26,7% djece točno percipiralo zadatke zadane u vokalnoj izvedbi, dok je manji postotak točne percepcije zadataka za percepciju instrumentalne izvedbe (23,3%). Zaključuje se da mlađa skupina ima točniju percepciju melodije vokalno izvedenu. Autorica Mirković-Radoš (1983) navodi kako su u istraživanjima provedenima s djecom predškolske dobi pronađene razlike u oštrom sluha za tonove i govor. U Koganovim (1970) istraživanjima se pokazalo da su pragovi za govor viši od pragova za tonove za oko 20 decibela, a oština oba sluha manja je kod djece nego kod odraslih.

Djeca u dobi od 4 do 7 godina, imaju viši akustički prag za govor nego odrasli, za 14 do 16 decibela.

8.2.1. Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadatka u mladoj-srednjoj vrtićkoj skupini

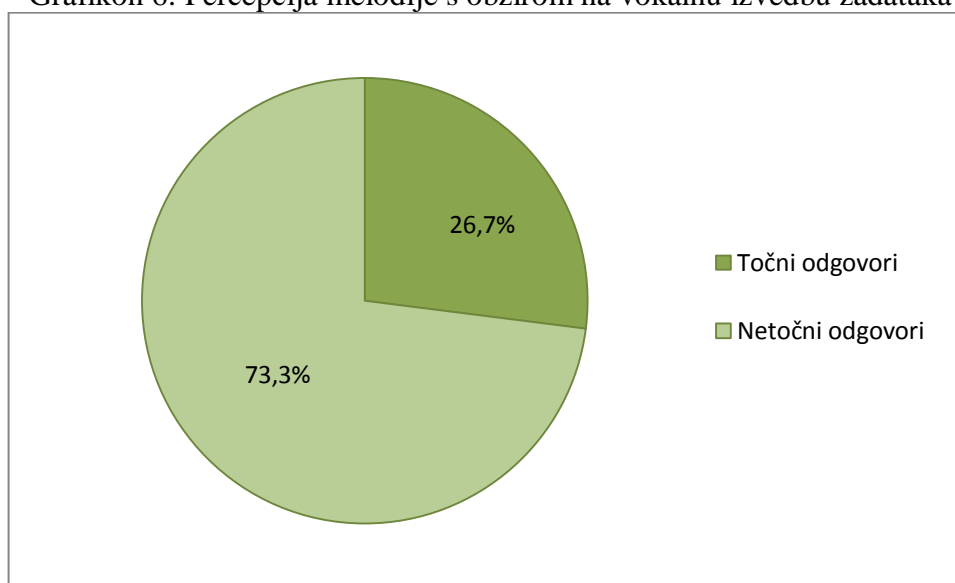
Od ukupno tridesetero djece koja su sudjelovala u istraživanju, osmero ih je zaokružilo odgovarajuću sliku, pri tome i točno percipiralo zadani zadatak (Tablica 2).

Tablica 2: Prikaz točne i netočne percepcije melodije u vokalnoj izvedbi (N=30)

	N djece	%
Točni odgovori	8	26,7%
Netočni odgovori	22	73,3%

Rezultati su prikazani i u grafikonu 6.

Grafikon 6: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

Grafikon 6 prikazuje postotak točnih i netočnih odgovora za melodijsku percepciju djece mlade-srednje vrtićke dobi prema vokalnoj izvedbi. Dobiveni rezultati pokazuju da su ispitanici u malom postotku točno percipirali zadatak (26,7%). Autorica Mirković-Radoš (1983) spominje da je djecu ranog uzrasta (3-5 godina) teško ispitivati sposobnost diskriminacije visine, jer pojmovi viši/niši djecu te dobi zbunjuju. Navodi još jedan problem, a to je da su neka djeca u testovima neuspješna u diskriminaciji razlika manjih od ½ stepena, dok takve iste razlike jako dobro reproduciraju u glazbenom kontekstu, u okviru melodije.

8.2.2. Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka u mladoj-srednjoj vrtićkoj skupini

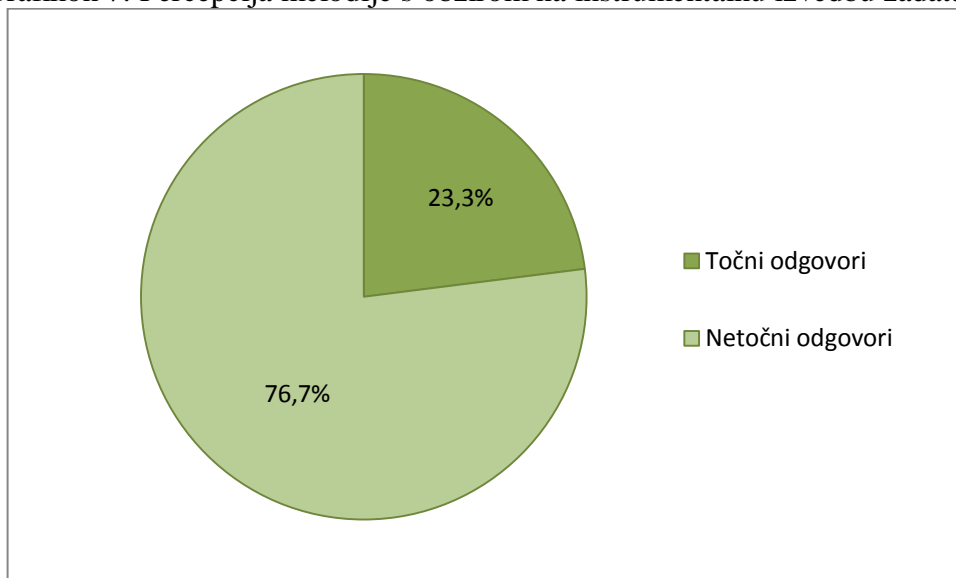
Dobiveni rezultati, za percepciju melodije u instrumentalnoj izvedbi, pokazuju da od ukupno tridesetero djece, sedmero ih je točno percipiralo postavljen zadatak (Tablica 3).

Tablica 3: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	7	23,3
Netočni odgovori	23	76,7

Rezultati su prikazani i u grafikonu 7.

Grafikon 7: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

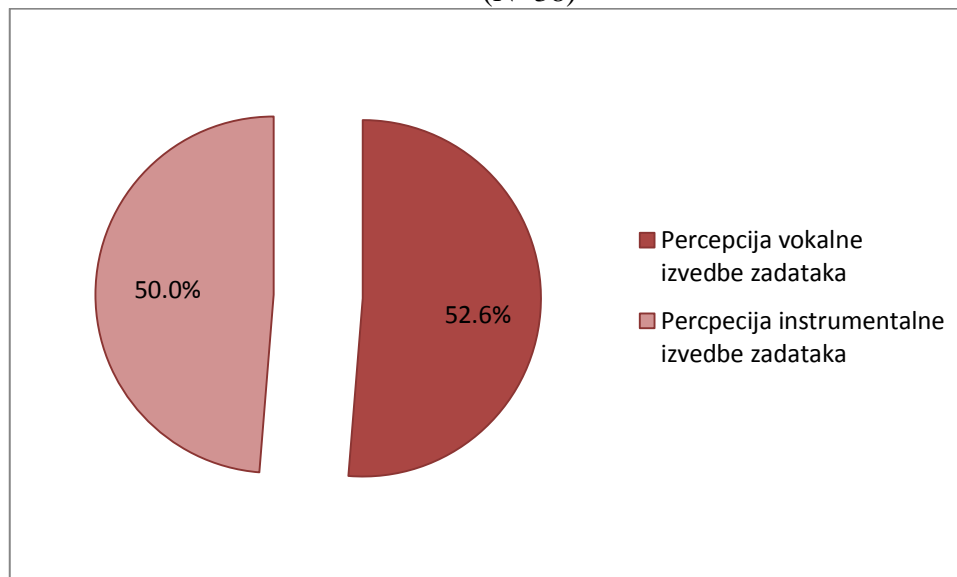
Grafikon 7 prikazuje dobivene rezultate iskazane u postotcima za percepciju instrumentalne izvedbe zadataka. Iz rezultata se jasno vidi mali postotak točne percepcije zadataka (23,3%).

8.3. Percepcija melodije u srednjoj vrtićkoj skupini

U srednjim vrtićkim skupinama, u objektima *Pčelica* i *Bubamara*, ukupno je u istraživanju sudjelovalo trideset i osmero djece. Djeca su aktivno pristupila rješavanju zadataka. Predškolska djeca imaju karakteristične osobine pamćenja. Mlađa djeca pamte nesvjesno i nenamjerno, pa tako lakše zapamte pjesme povezane sa njihovom igrom i aktivnosti (Manasteriotti, 1973). Djeca od pet godina i nadalje počinju razvijati svjesno i namjerno

pamćenje, a osim pamćenja, koncentracija i zanimanje za neku aktivnost duže im traje (20-25 min) nego kod djece mlađe dobi (10-15 min) (Manasteriotti, 1973). Zbog razvojne faze u kojoj se nalaze djeca srednje dobi, očekuje se bolja percepcija i vokalne i instrumentalne izvedbe zadataka ispitivanih elemenata (Grafikon 8).

Grafikon 8: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu (N=38)

Prikazani rezultati u grafikonu 8 ukazuju na razliku u percepciji s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbe zadataka. Veći postotak točne percepcije (52,6 %) dobiveno je u vokalnoj izvedbi zadataka, dok manji u instrumentalnoj izvedbi (50,0%).

8.3.1. Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka u srednjoj vrtićkoj skupini

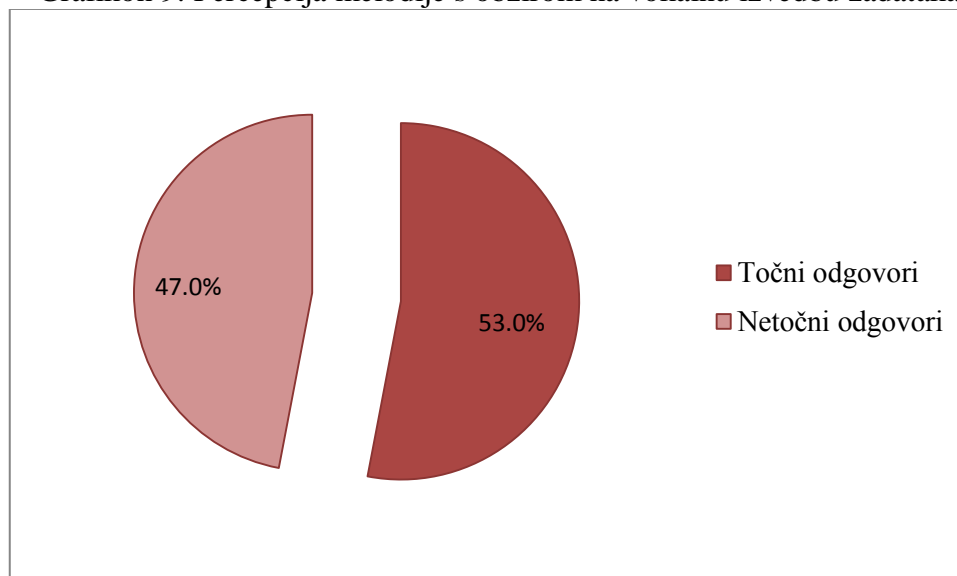
Od ukupno trideset i osmero djece srednje dobne skupine, koja su sudjelovala u istraživanju, dvadesetero ih je točno percipiralo zadatak (Tablica 4).

Tablica 4: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka u srednjoj vrtićkoj skupini (N=38)

	N djece	%
Točni odgovori	20	53,0
Netočni odgovori	18	47,0

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 9.

Grafikon 9: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

Iz grafikona 9, s obzirom na percepciju vokalne izvedbe zadataka, u srednjoj skupini je vidljiv veći postotak točno percipiranih zadataka (53,0%).

8.3.2. Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka u srednjoj vrtičkoj skupini.

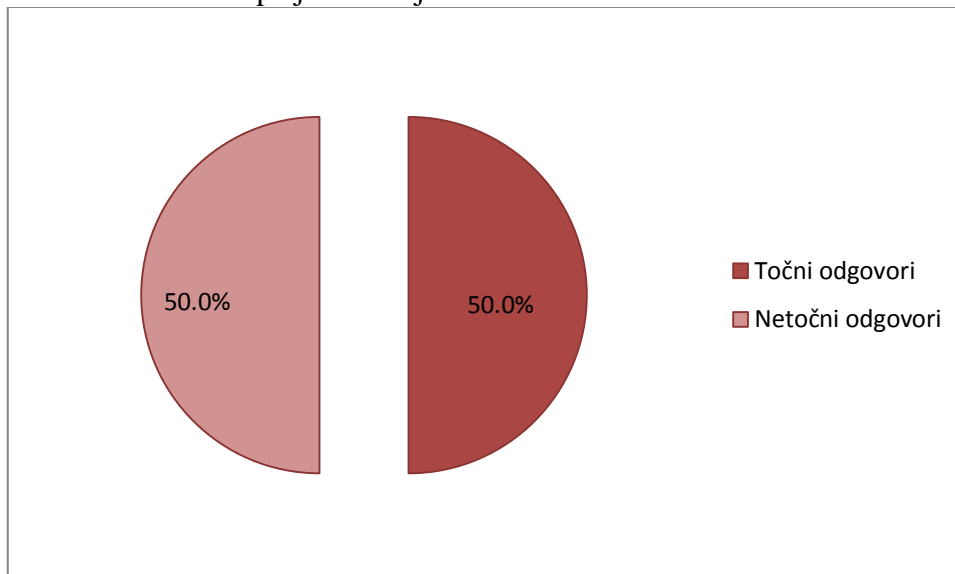
Rezultati točnosti percepcije melodijskih zadataka, s obzirom na instrumentalnu izvedbu, pokazuju da je od ukupno trideset i osmero djece, pola njih percipiralo zadatak točno (19), a pola netočno (19) (Tablica 5).

Tablica 5: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	19	50,0
Netočni odgovori	19	50,0

Isti rezultati prikazani su i u grafikonu 10.

Grafikon 10: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

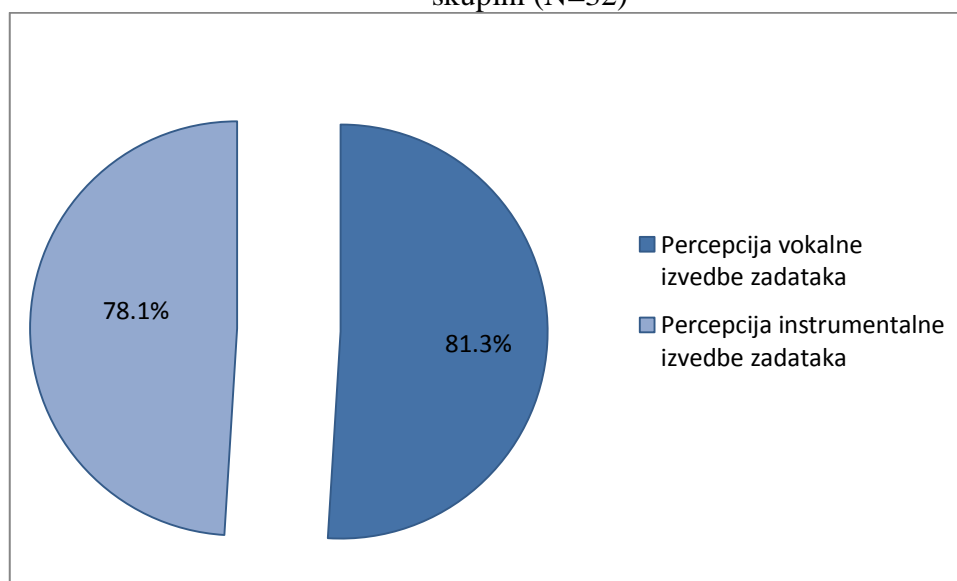

Iz grafikona 10 vidljiv je jednak postotak točno (50.0%) i netočno (50,0%) percipiranih zadataka, s obzirom na instrumentalnu izvedbu melodije.

8.4. Percepcija melodije u starijoj vrtićkoj skupini

Iz objekata *Pčelica* i *Bubamara* u istraživanju je ukupno sudjelovalo trideset i dvoje djece starije dobne skupine. Djeca su imala ozbiljniji pristup radu i rješavanju zadataka. Zanimanje za glazbu djeci starije skupine može trajati i do 30 minuta, a može se i produžiti ovisno o karakteru zadatka (Manasteriotti, 1973). Njihovo pamćenje i koncentracija su puno duži od pamćenja i koncentracije djece mlađe i srednje dobne skupine. Zbog svoje dobi i faze razvoja pretpostavljalo se da će djeca starija dobi imati bolje rezultate od ostalih dobnih skupina (Grafikon 11).

Grafikon 11: Percepcija vokalne i instrumentalne izvedbe melodije u starijoj vrtićkoj skupini (N=32)

Iz grafikona 11 vidljiv je veći postotak točno percipiranih zadataka prema melodiji izvedenoj vokalno (81,3%). Za razliku od instrumentalne izvedbe, čiji rezultati prikazuju 78,1% točno percipiranih zadataka. Testovima glazbenih sposobnosti, Arnold Bentley (1966, nevedeno u Mirković-Radoš, 1983) dobio je rezultate koji ukazuju na to da se sposobnosti diskriminacije visine između sedme i četrnaeste godine značajno povećava. Poboljšanje odgovora na testovima melodijske i ritamske memorije iznosilo je oko 15% između osme i devete godine.

8.4.1. Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka u starijoj vrtićkoj skupini

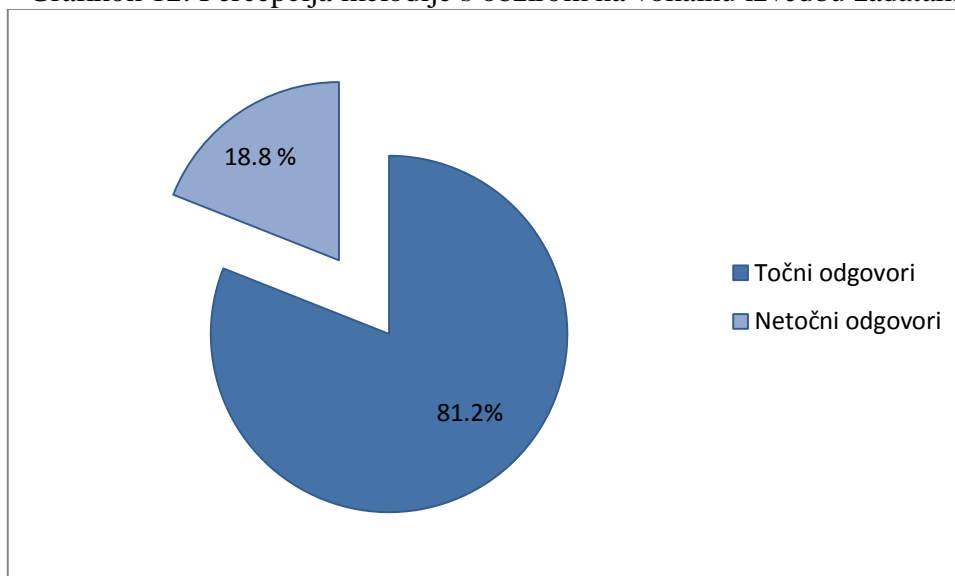
Trideset i dvoje djece starije dobne skupine sudjelovalo je u istraživanju. Od toga, dvadeset i šestero ih je točno percipiralo postavljen zadatak, izveden vokalno (Tablica 6).

Tablica 6: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	26	81,0
Netočni odgovori	6	19,0

Rezultati su prikazani i u grafikonu 12.

Grafikon 12: Percepcija melodije s obzirom na vokalnu izvedbu zadatka

Iz grafikona 12 je vidljivo da je starija dobna skupina, s obzirom na vokalnu izvedbu melodije, imala velik postotak točno percipiranih zadataka (81,2%), dok je 18,8% netočno percipiranih zadataka.

8.4.2. Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadatka u starijoj vrtičkoj skupini

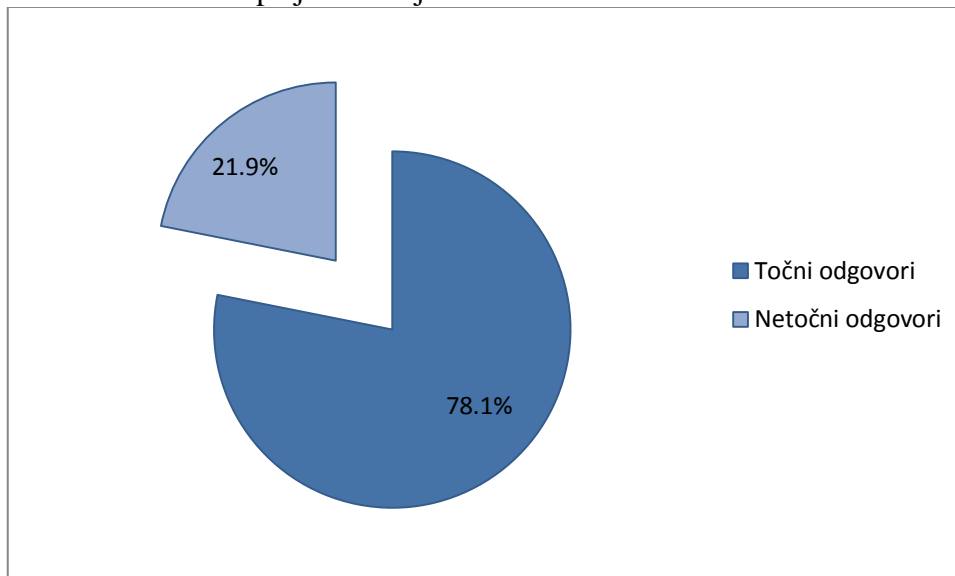
Od ukupno trideset i dvoje ispitane djece starije vrtičke skupine, njih dvadeset i petero točno percipiralo postavljeni zadatak. Sedam je netočno percipiranih zadataka (Tablica 7).

Tablica 7: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadatka

	N djece	%
Točni odgovori	25	78,1
Netočni odgovori	7	21,9

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 13.

Grafikon 13: Percepcija melodije s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

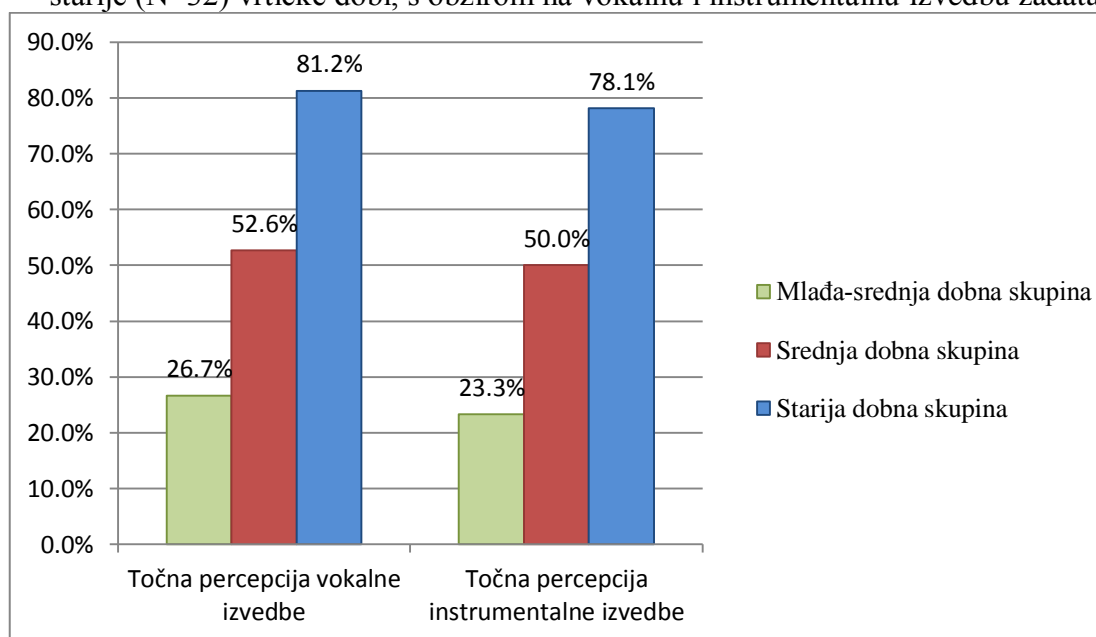
Iz grafikona 13 vidljiv je veći postotak točno percipiranih zadataka (78,1%), s obzirom na instrumentalnu izvedbu melodije. 21,9% je netočno percipiranih zadataka.

8.5. Usporedba percepcije melodije kod djece mlađe-srednje, srednje i starije vrtičke dobi

Trideset i dvoje djece starije vrtičke skupine, trideset i osmero srednje i tridesetero djece mlađe-srednje vrtičke skupine sudjelovalo je u istraživanju. Dob djece koja su sudjelovala kreće se od četvrte do sedme godine. Nakon skupljenih i uspoređenih rezultata, razlika između skupina u percepciji melodije jasno je vidljiva. Razlika u točno percipiranim melodijskim zadacima može se iznijeti u postotcima, što bi bilo da srednja skupina ima i preko 25% više točno percipiranih zadataka od mlađe-srednje skupine. Starija skupina ima preko 25% više točno percipiranih zadataka od srednje skupine. Preko 50% više točno percipiranih zadataka ima starija skupina od mlađe-srednje skupine (Grafikon 14).

Grafikon 14: Percepcija melodije kod djece mlađe-srednje (N=30), srednje (N=38) i starije (N=32) vrtićke dobi, s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka

Iz grafikona 14 jasno je vidljiva velika razlika u točnoj percepciji melodije izvedene i vokalno i instrumentalno, s obzirom na dob djece. Najviše točno percipiranih zadataka za vokalnu izvedbu melodije (81,2%), kao i za instrumentalnu izvedbu (78,1%), imala je starija dobna skupina. S obzirom na vokalnu izvedbu zadataka, srednja skupina imala je 52,6%, a mlađa-srednja 26,7% točno percipiranih zadataka. Točno percipiranih zadataka instrumentalno izvedenih srednja je skupina imala 50,0%, a mlađa-srednja 23,3%. Znatna je razlika u percepciji melodije s obzirom na dob djece. Postoji još jedna razlika vidljiva iz grafikona 14. Znatno manja, ali bitna je i razlika u percepciji melodije izvedene vokalno i izvedene instrumentalno. Vidljiva razlika ukazuje na veći postotak točno percipiranih zadataka izvedenih vokalno, kod djece svih dobnih skupina. Arletta Zenatti (1969, navedeno u Aiello i Sloboda, 1994) jedna je od ljudi koji su istraživali percepciju i osjetljivost djece na tonalitet. Njeni rezultati potvrđuju rezultate dobivene u ovome istraživanju koji se odnose na bolju percepciju melodije starije djece. Ispitanici su joj bili djeca od pete do sedme godine koji su slušali niz od tri note tonalne ili atonalne melodije. Svaka je melodija ponavljana, a u ponavljanjima jedna od nota je promijenila visinu. Petogodišnjaci su imali jednako loše rezultate za obje vrste melodije, djeca od šest i sedam godina imali su bolje rezultate na tonalnoj nego atonalnoj melodiji. Iz čega se može zaključiti da su starija djeca izvukla neke strukturalne informacije koje su im pomogle kod usporedbe melodije.

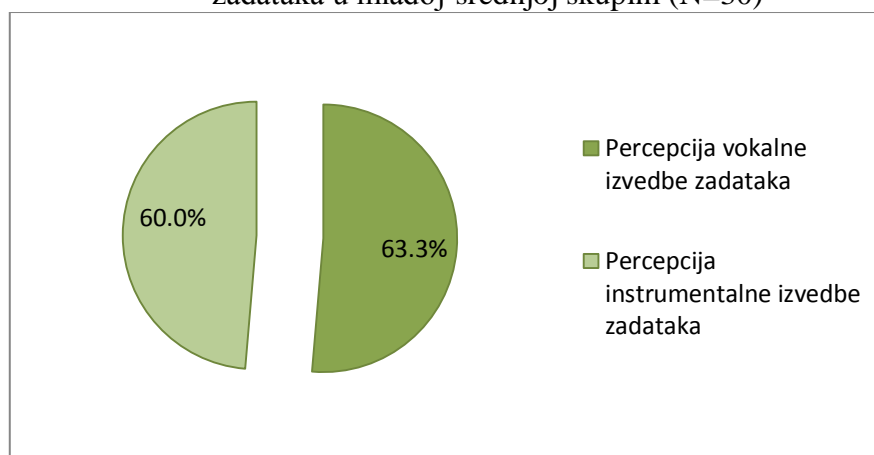
9.1. Percepcija ritma

Ritam možemo definirati kao vremensko trajanje glazbenih tonova (Manasteriotti, 1973). Osim dužih/kraćih vremenskih trajanja, ritam se manifestira i u promjeni jačih i slabijih naglasaka. (Manasteriotti, 1973). Posebna osobina ritma je u tome što može postojati sam, bez ostalih glazbenih elemenata, dovoljan mu je samo zvuk (Manasteriotti, 1973). Promatrajući ulogu ritma u mozgu, može se uzeti u obzir i činjenica da je aktivnost mozga sama po sebi, točnije, urođeno je ritmična, a jedno od nedavnih istraživanja je pokazalo da se mozak sam usklađuje sa ritmom u svijetu (Tan, Pfordresher i Harre, 2010). Tan, Pfordresher i Harre, (2010) istraživali su percepciju jednostavnog i složenog ritma. Zaključili su da mozak bolje i više 'radi' dok sluša ritmički složenije djelo. Postoji činjenica da se područja u mozgu zadužena za ritam i melodiju razlikuju. Dokazi o navedenoj činjenici su i u kognitivnoj psihologiji i u neuroznanosti miješani jer jedni dokazi upućuju na to da su percepcija melodija i ritma međusobno neovisni i samostalni, dok drugi dokazi upućuju na njihovu integraciju.

9.2. Percepcija ritma u mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini

Drugi glazbeni element provjere je ritam. U mlađoj-srednjoj vrtićkoj skupini, iz oba objekta (Pčelica i Bubamara), ukupno je sudjelovalo tridesetero djece u istraživanju. Djeca su i ovome zadatku pristupila s velikim zanimanjem. Pretpostavljalo se da će zbog svoje dobi rezultati mlađe skupine za ritam biti lošiji i u percepciji vokalne i instrumentalne izvedbe od rezultata ostalih ispitanih elemenata, melodije i dinamike (Grafikon 15).

Grafikon 15: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u mlađoj-srednjoj skupini (N=30)

Iz grafikona 15 vidljiv je veći postotak točno percipiranih zadataka elementa ritma, prema vokalnoj izvedbi (63,3%). U percepciji instrumentalne izvedbe je 60,0% točno percipiranih

zadataka. Wing (1941, navedeno u Mirković-Radoš, 1983) je u svojim istraživanjima došao do zaključaka da pamćenje i izvođenje općeg oblika melodije prethodi javljanju ritma, smatrajući da ne postoji ritmička osjetljivost kod djece mlađe dobi već se ona razvija kasnije.

9.2.1. Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

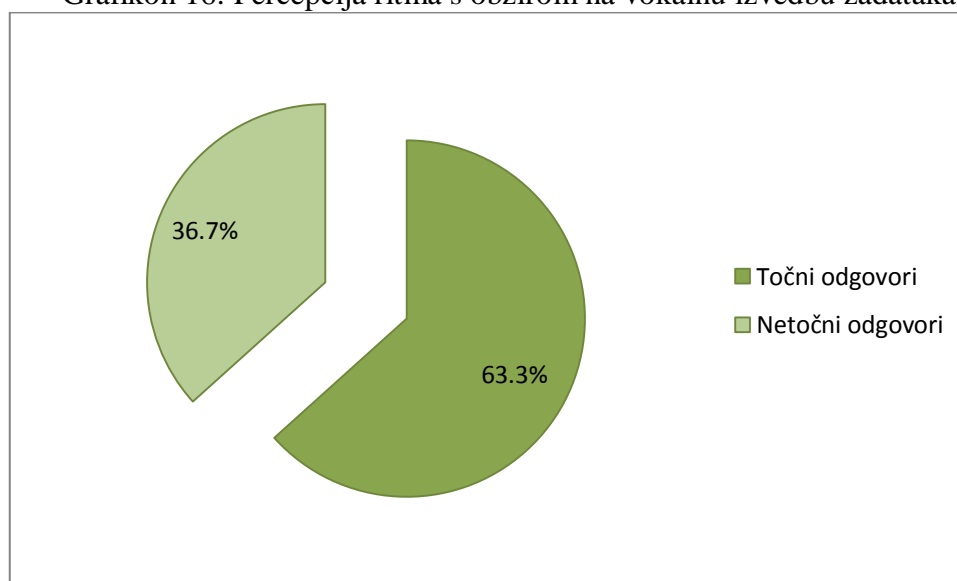
U istraživanju je sudjelovalo tridesetero djece mlađe-srednje vrtičke skupine, od kojih je devetnaestero (63,3%) zaokružilo odgovarajuću sliku i time točno percipiralo postavljeni zadatak (Tablica 8).

Tablica 8: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	19	63,3
Netočni odgovori	11	36,7

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 16.

Grafikon 16: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

Grafikon 16 jasno prikazuje razliku točno i netočno percipiranih zadataka. 63,3% djece je točno percipiralo ritam izveden vokalno, dok je 36,7% njih netočno percipiralo zadani zadatak.

9.2.2. Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

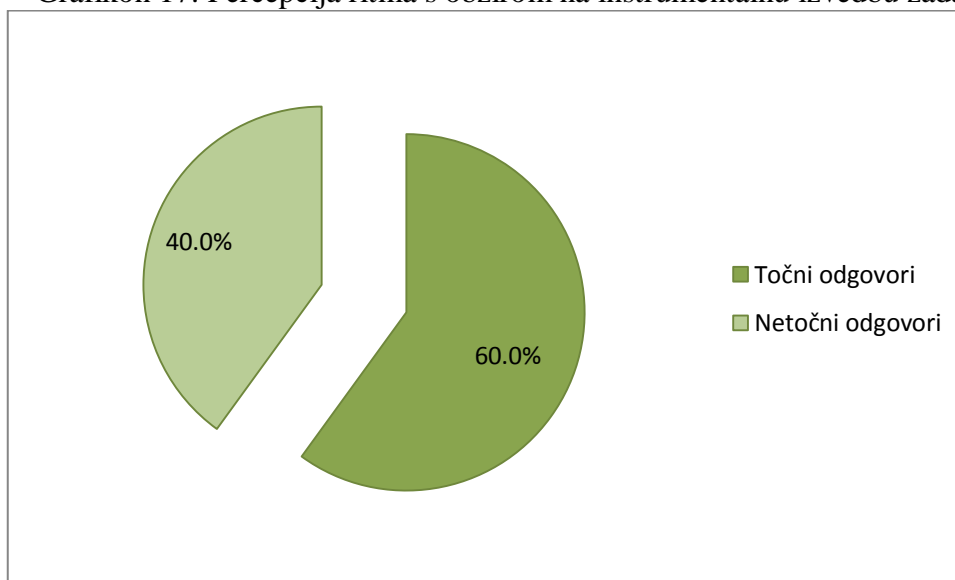
Od tridesetero ispitane djece mlađe-srednje dobne skupine, osamnaestero je percipiralo točno postavljen zadatak koji je instrumentalno izveden. Dvanaestero djece nije zaokružilo odgovarajuću sliku (Tablica 9).

Tablica 9: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	18	60,0
Netočni odgovori	12	40,0

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 17.

Grafikon 17: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

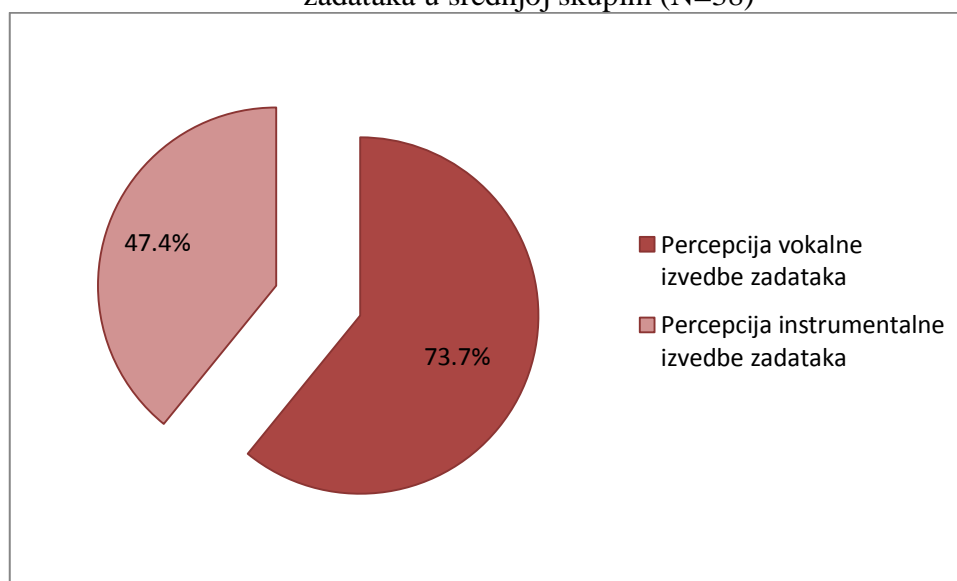

Iz grafikona 17 vidljiv je velik postotak (60,0%) točno percipiranog ritma instrumentalno izvedenog. 40,0% je netočno percipiranih zadataka ritma, kod djece mlađe-srednje vrtičke skupine.

9.3. Percepcija ritma u srednjoj vrtičkoj skupini

Trideset i osmero je djece srednje dobne skupine koja su sudjelovala u istraživanju. Pretpostavlja se da je ritam element koji je najmanje obrađivan u vrtičkim skupinama. Kao i melodiji, djeca su i zadacima vezanim uz percepciju ritma pristupila sa velikim interesom i strpljenjem.

Grafikon 18: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u srednjoj skupini (N=38)

Grafikonom 18 su prikazani postotci točne percepcije vokalne izvedbe i instrumentalne izvedbe zadataka. Jasno je vidljiv veći postotak točno percipiranih zadataka vezan uz vokalnu izvedbu (73,7%).

9.3.1. Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

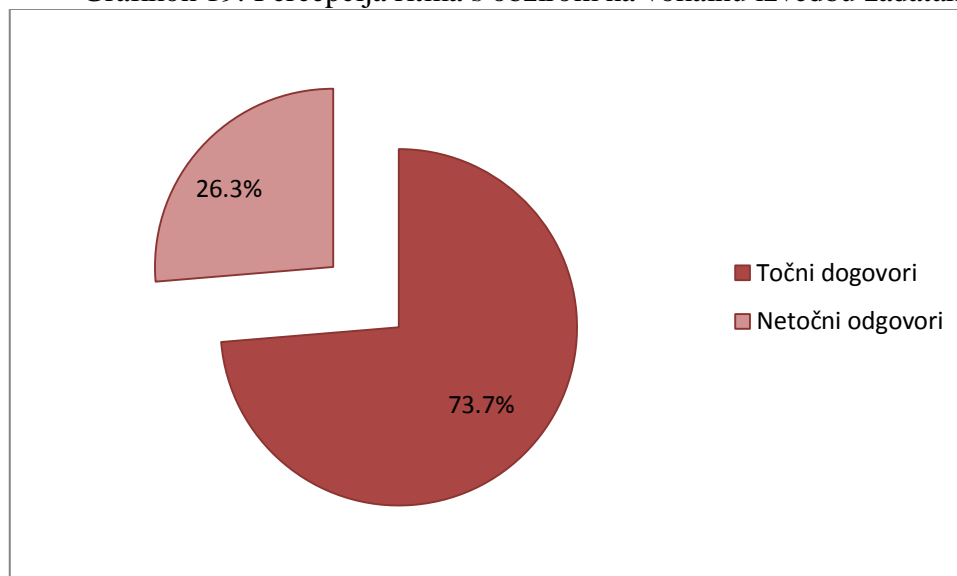
Dvadeset i osmero djece od njih trideset i osam, točno je percipiralo postavljen zadatak izveden vokalno. Desetero njih nije zaokružilo odgovarajuću sliku (Tablica 10).

Tablica 10: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	28	73,7
Netočni odgovori	10	26,3

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 19.

Grafikon 19: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

Vidljivo je, iz grafikona 19, da je 73,7% djece srednje dobne skupine, točno percipiralo ritam vokalno izveden. Manji je postotak netočno percipiranog ritma (26,3%).

9.3.2. Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

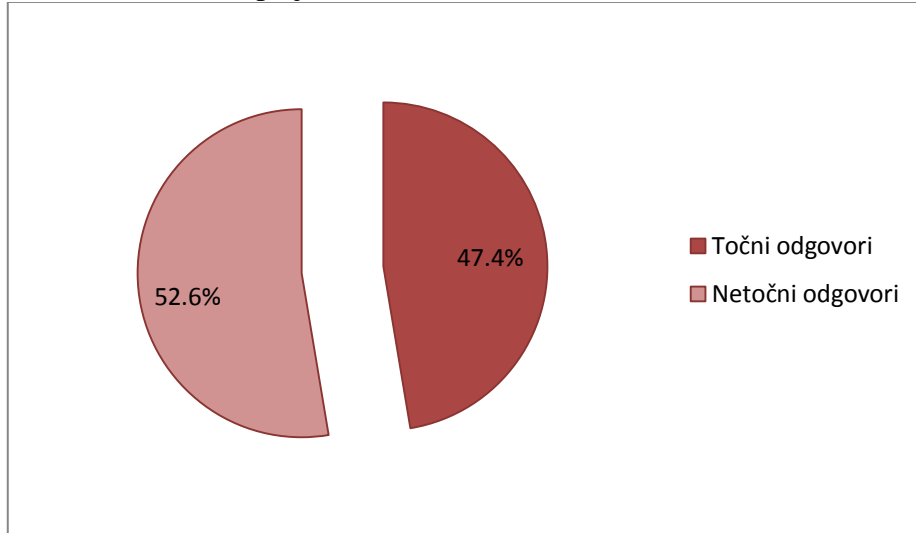
Prema instrumentalno izvedenom ritmu, od trideset i osmero djece osamnaest ih je imalo točnu percepciju zadatka. Dvadesetero djece nije dobro percipiralo izveden ritam te nisu zaokružili odgovarajuću sliku (Tablica 11).

Tablica 11: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	18	47,4
Netočni odgovori	20	52,6

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 20.

Grafikon 20: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

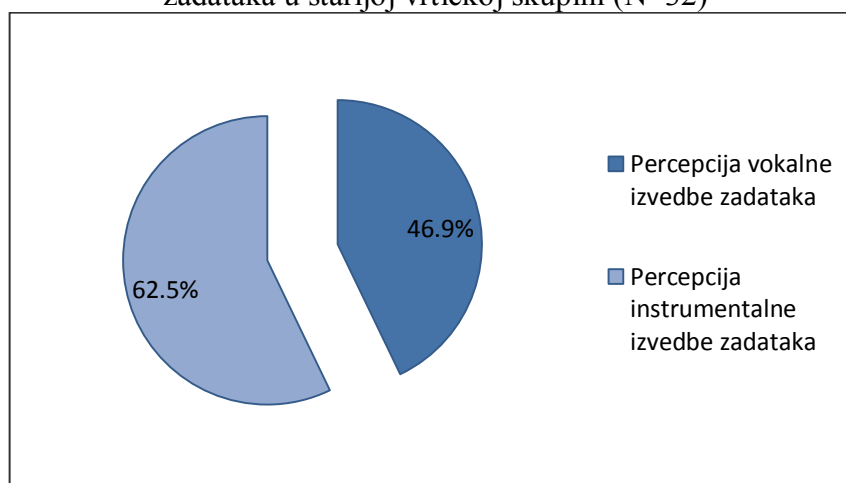

Iz grafikona 20 jasno se vidi manja razlika između točno i netočno percipiranih zadataka. Srednja dobna skupina ima veći postotak netočno percipiranih zadataka instrumentalno izvedenih (52,6%). Točno percipiranih zadataka je 47,4%.

9.4. Percepcija ritma u starijoj vrtičkoj skupini

Iz objekata *Pčelica* i *Bubamara*, u istraživanju je ukupno sudjelovalo trideset i dvoje djece starije dobne skupine. Svakom ispitivanom elementu starija su djeca pristupala sa većom ozbiljnošću i željom za suradnjom. Rezultati percepcije ritma su bili drugačiji od očekivanih. Očekivala se bolja percepcija ritma izvedenog vokalno, dok su rezultati pokazali suprotno (Grafikon 21).

Grafikon 21: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u starijoj vrtičkoj skupini (N=32)

Iz grafikona 21 vidljivi su rezultati vokalne i instrumentalne percepcije ritma. 62,5% djece je točno percipiralo ritamski zadatak vokalno izveden. Manji je postotak točno percipiranih zadataka instrumentalno izvedenih (46,9%). M. Stamback (1964, navedeno u Mirković-Radoš, 1983) je u svojim istraživanjima ukazala na značajan razvoj ritamskih sposobnosti između šeste i devete godine, gdje u njenom testu ritma, do kvalitativne promijene dolazi u šestoj godini, kada djeca uspijevaju kopirati kraći ritamski oblik iz testa.

9.4.1. Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

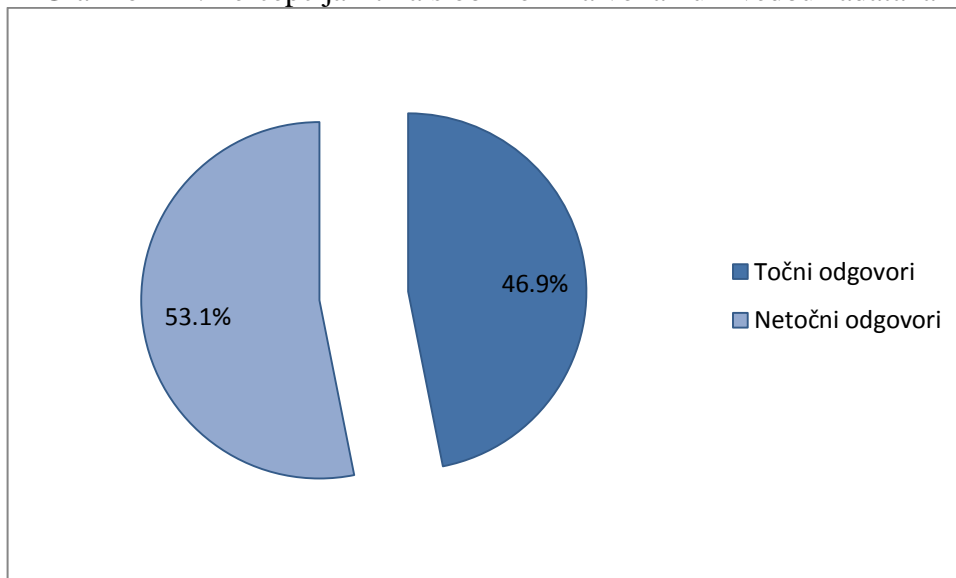
Ukupno je sudjelovalo trideset i dvoje djece starije vrtićke dobi u istraživanju percepcije ritma. Petnaestero ih je zaokružilo odgovarajuću sliku i time točno percipiralo zadatak izveden vokalno. Sedamnaestero djece nije točno percipiralo zadani ritam (Tablica 12).

Tablica 12: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	15	46,9
Netočni odgovori	17	53,1

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 22.

Grafikon 22: Percepcija ritma s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

Iz grafikona 22, prikazani rezultati ukazuju na veći postotak netočno percipiranih zadataka (53,1%). Manji je postotak točno percipiranih ritamskih zadataka vokalno izvedenih (46,9%).

9.4.2. Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

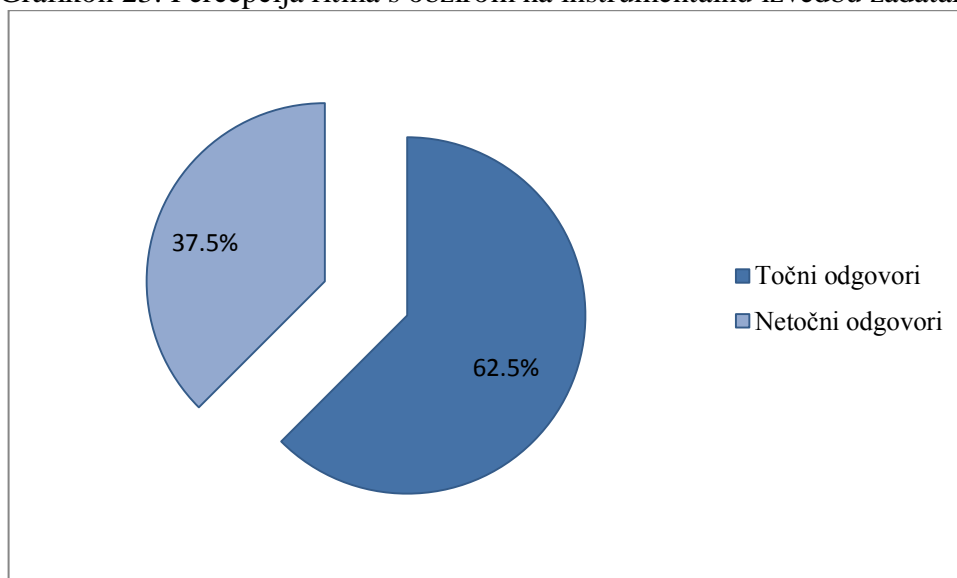
Dobiveni rezultati percepcije ritma izvedenog instrumentalno, prikazuju da je od trideset i dvoje djece koja su sudjelovala, dvadesetero je točno percipiralo postavljen zadatak (Tablica 13).

Tablica 13: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	20	62,5
Netočni odgovori	12	37,5

Isti rezultati prikazani su u grafikonu 23.

Grafikon 23: Percepcija ritma s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

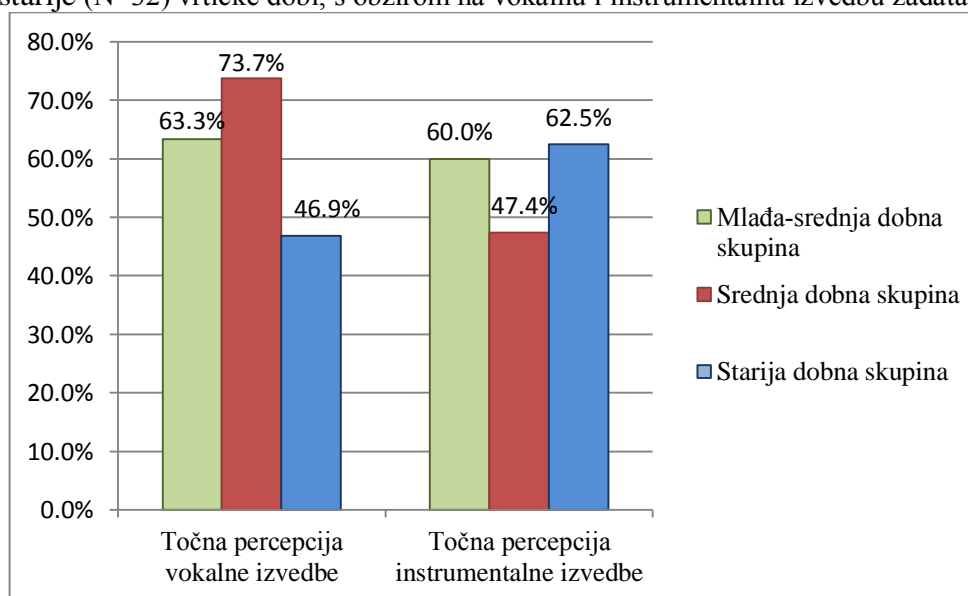

U grafikonu 23 prikazani su rezultati percepcije ritma starije skupine djece, s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka. Iz grafikona je vidljivo da je 62,5% točno, a 37,5% netočno percipiranih zadataka.

9.5. Usporedba percepcije ritma kod djece mlađe-srednje, srednje i starije vrtičke dobi

U istraživanju je ukupno sudjelovao sto (N=100) djece. Od toga, najviše je djece srednje dobne skupine (N=38) koja su sudjelovala u istraživanju, a najmanje je djece mlađe-srednje dobne skupine (N=30). Rezultati percepcije ritma znatno se razlikuju od rezultata percepcije melodije (Grafikon 24).

Grafikon 24: Percepcija ritma kod djece mlađe-srednje (N=30), srednje (N=38) i starije (N=32) vrtičke dobi, s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka

U grafikonu 24 prikazani su rezultati percepcije ritma po svim dobnim skupinama. Prikazani se rezultati vezani uz percepciju ritma, uvelike razlikuju od rezultata percepcije melodije. Najveći postotak točne percepcije vokalne izvedbe ritma imala je srednja dobna skupina (73,7%), a najmanji starija dobna skupina (46,9%). Mlađa-srednja dobna skupina imala je veći postotak točne percepcije (63,3%) od starije dobne skupina (46,9%). Kod instrumentalne izvedbe ritma, starija dobna skupina ima najveći postotak točno percipiranih zadataka (62,5%). Mlađa-srednja dobna skupina ima 60,0% točno percipiranih zadataka, što je za samo 2,5% manje nego starija dobna skupina. Najmanji postotak pripada srednjoj dobnjoj skupini (47,4%). Mlađa-srednja (63,3%) i srednja dobna skupina (73,7%), imaju veći postotak točno percipiranog ritma izvedenog vokalno nego izvedenog instrumentalno. Starija dobna skupina ima drugačije rezultate. Starija skupina ima veći postotak točne percepcije ritma izvedenog instrumentalno (62,5%), nego izvedenog vokalno (46,9%). Za

razliku od prikazanih rezultata, u svom istraživanju sa predškolskom, osnovnoškolskom djecom i studentima, Sims (1985, navedeno u Verney, 2013) je pronašla i zaključila da se od treće do pete godine ritmičko kretanje povećava. Što bi značilo da se percepcija ritma s obzirom na dob povećava, ali se rezultati dobiveni u radu ne podudaraju s tim zaključkom.

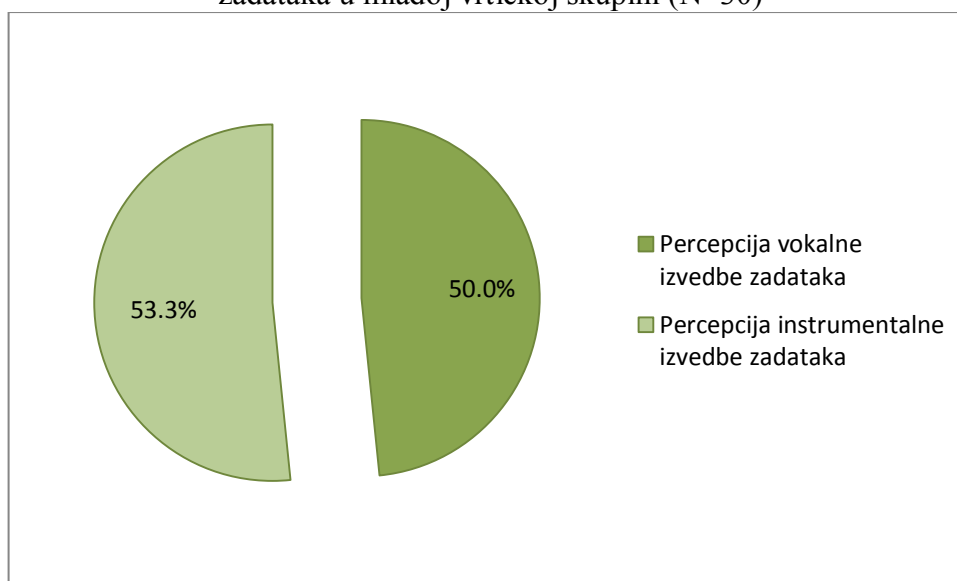
10.1. Percepcija dinamike

Dinamiku možemo definirati kao stupnjevanje jakosti tonova koje se izvodi u naglom ili postepenom prijelazu iz jednog stupnja jačine u drugi (Manasteriotti, 1973). Dva osnovna dinamička stupnja, ujedno i suprotna, nazivaju se *piano* (tiho) i *forte* (glasno). Dokazano je da i sam intenzitet utječe na osjetljivost za razlikovanje tonskih visina, time se zaključuje da se glasan ton brže identificira nego tih (De la Motte-Haber, 1999).

10.2. Percepcija dinamike u mlađoj vrtićkoj skupini

Zadnji provjeravan element je dinamika. Zimmerman (1971) navodi kako su istraživanja pokazala da djeca do četvrte godine mogu napraviti točnu prosudbu glasnoće. Tridesetero djece mlađe dobne skupine sudjelovalo je u istraživanju percepcije dinamike izvedene i vokalno i instrumentalno (Grafikon 25.)

Grafikon 25: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka u mlađoj vrtićkoj skupini (N=30)

10.2.1. Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

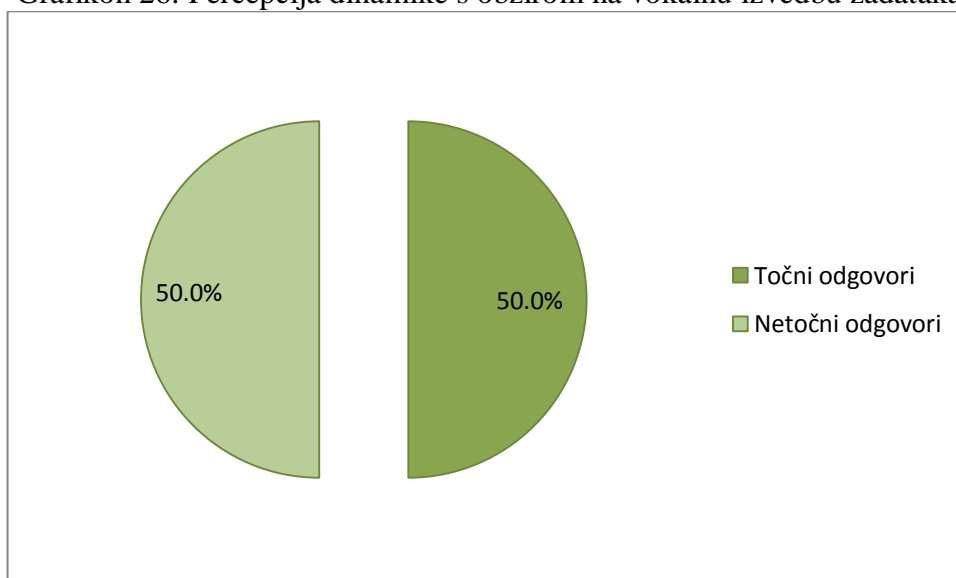
Od tridesetero ispitane djece mlađe dobne skupine, petnaestero ih je točno percipiralo postavljen zadatak izveden vokalno (Tablica 14).

Tablica 14: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	15	50,0
Netočni odgovori	15	50,0

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 26.

Grafikon 26: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

U grafikonu 26 prikazan je jednak postotak (50%) točno i netočno percipiranih zadataka dinamike, izvedene vokalno.

10.2.2. Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

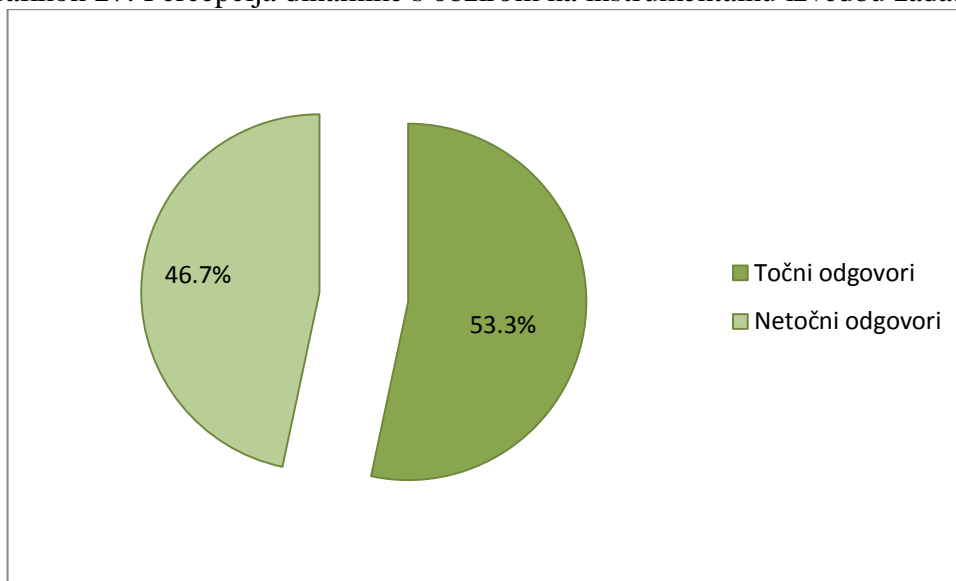
Točnu percepciju zadatka imalo je šesnaestero djece od ukupno trideset. Četrnaestero djece nije točno percipiralo postavljen zadatak izveden instrumentalno (Tablica 15).

Tablica 15: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	16	53,3
Netočni odgovori	14	46,7

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 27.

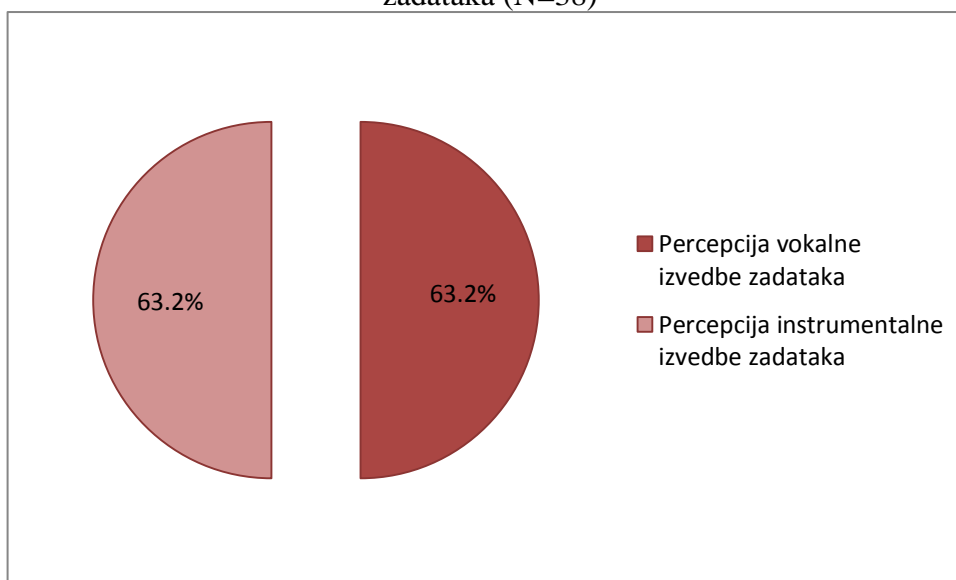
Grafikon 27: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

10.3. Percepcija dinamike u srednjoj vrtićkoj skupini

Ukupno je trideset i osmero djece koja su sudjelovala u istraživanju u srednjoj vrtićkoj skupini. Pristupili su znatizeljno postavljenim zadacima.

Grafikon 28: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka (N=38)

Iz grafikona 28 vidljiv je jednak postotak točno percipirane dinamike s obzirom i na vokalnu i na instrumentalnu izvedbu zadataka (63,2%).

10.3.1. Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

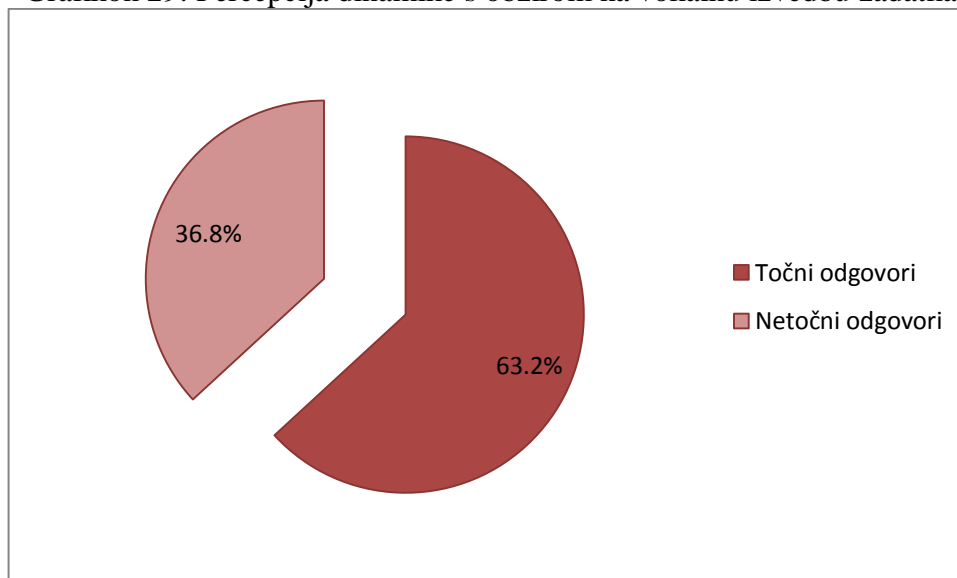
U percepciji dinamike vokalnom izvedbom, dvadeset i četvero djece točno je percipiralo zadatak. Četrnaestero je djece netočno percipiralo zadatak (Tablica 16).

Tablica 16: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	24	63
Netočni odgovori	14	37

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 29. Vidljiv je velik postotak točno percipiranog zadatka (63,2%).

Grafikon 29: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

10.3.2. Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

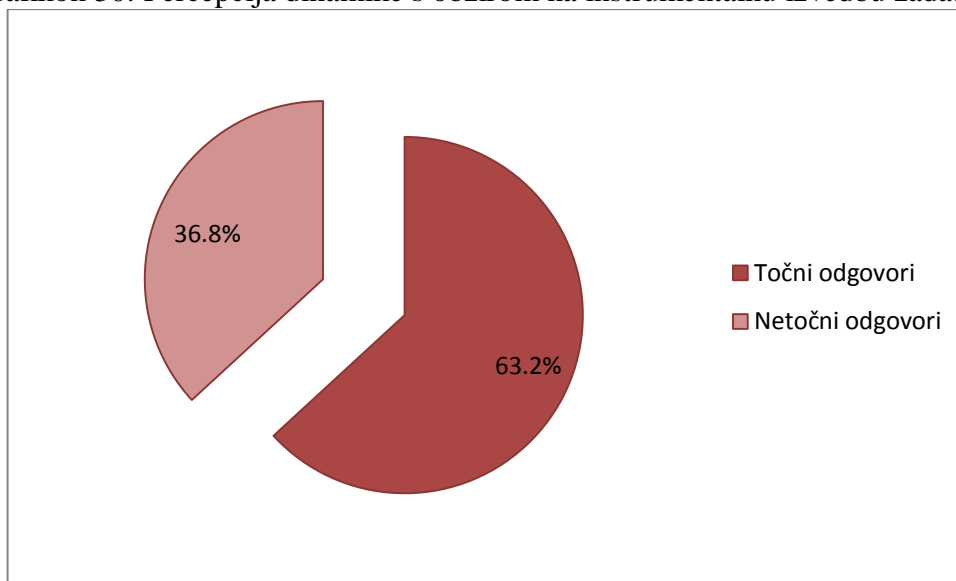
U instrumentalnoj izvedbi zadataka, jednak je postotak točno percipiranog zadatka kao i u vokalnoj izvedbi. Rezultati za obje izvedbe su jednaki. Od trideset i osmero djece, dvadeset i četvero je točno percipiralo zadatak (Tablica 17).

Tablica 17: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	24	63,2
Netočni odgovori	14	36,8

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 30.

Grafikon 30: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

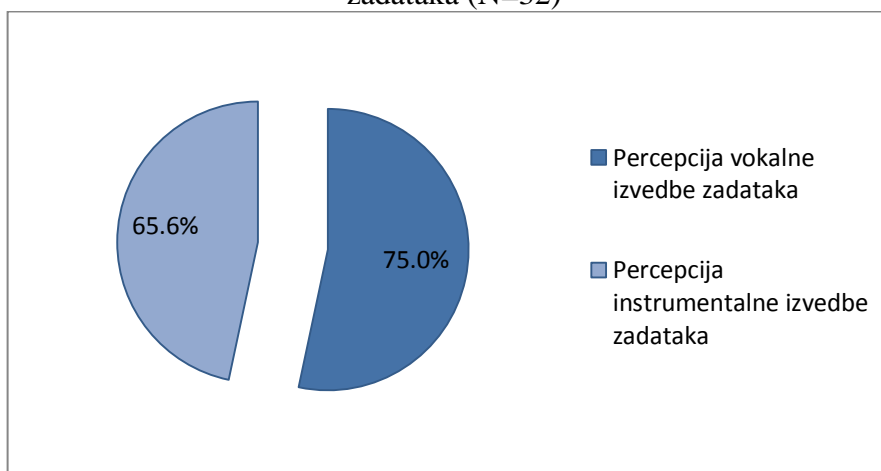

Iz grafikona 30 vidljiv je velik postotak točno percipiranih zadataka srednje vrćičke skupine (63,2%). 36,8 % je netočno percipirane dinamike, instrumentalno izvedene.

10.4. Percepcija dinamike u starijoj vrćičkoj skupini

Trideset i dvoje djece, starije vrćičke skupine, sudjelovalo je u istraživanju. Djeca su veselo, ali i ozbiljno pristupila postavljenim zadacima. Iz dobivenih rezultata vidljiv je veći postotak točno percipiranog zadatka u percepciji dinamike prema vokalnoj izvedbi (Grafikon 31).

Grafikon 31: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka (N=32)

Iz grafikona 31 vidljiv je veći postotak točne percepcije vokalne izvedbe dinamike (75,0%). 65,6% je točno percipiranih zadataka instrumentalno izvedenih. Ned C. Diehl i Frances M. Andrews (1967, navedeno u Zimmerman, 1971) proveli su istraživanje u Pennsylvaniji sa djecom četvrtih razreda osnovne škole, gdje su došli do zaključaka da je koncept glasnoće (dinamika) najviše razvijena.

10.4.1. Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

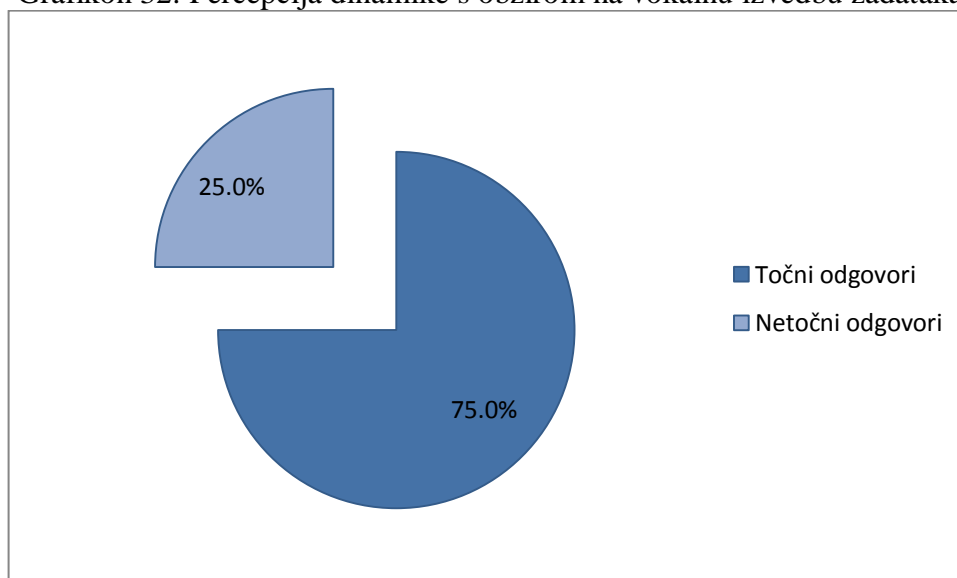
Dvadeset i četvero djece, od ukupno trideset i dvoje, točno je percipiralo zadani zadatak vezan uz dinamiku vokalno izvedenu. Mali broj djece netočno je percipiralo zadani zadatak (Tablica 18).

Tablica 18: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	24	75,0
Netočni odgovori	8	25,0

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 32.

Grafikon 32: Percepcija dinamike s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka

Iz grafikona 32 vidljiv je mali postotak netočno percipiranih zadataka, 25,0%. Veći je postotak točno percipirane dinamike, s obzirom na vokalnu izvedbu zadataka (75,0%).

10.4.2. Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

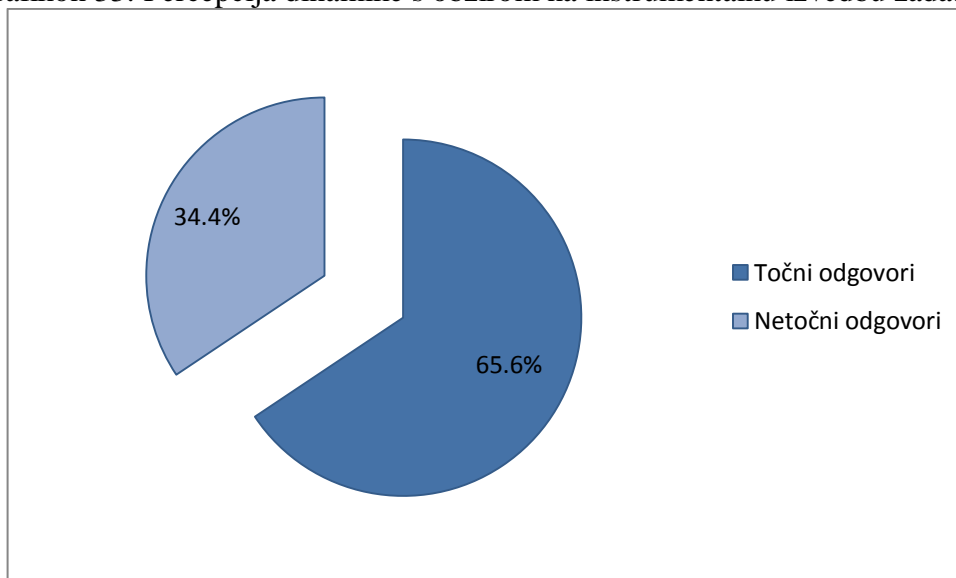
Točno percipiranih zadataka je zabilježeno kod dvadeset i jednoga djeteta, od ukupno trideset i dvoje djece. Jedanaestero djece netočno je percipiralo zadatak izveden instrumentalno (Tablica 19).

Tablica 19: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

	N djece	%
Točni odgovori	21	65,6
Netočni odgovori	11	34,4

Isti rezultati prikazani su u Grafikonu 33.

Grafikon 33: Percepcija dinamike s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka

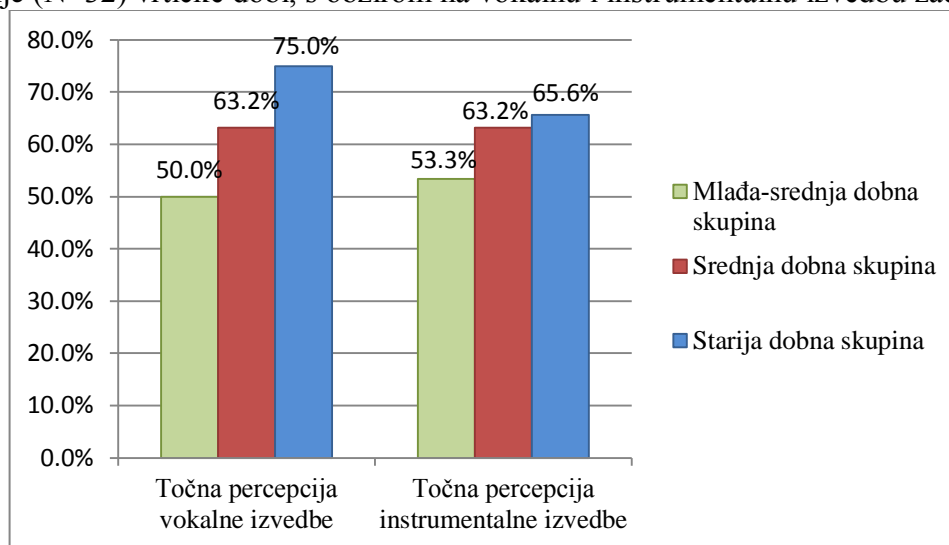

Iz grafikona 33 vidljiv je veći postotak točno percipirane dinamike (65,6%), s obzirom na instrumentalnu izvedbu zadataka. 34,4% je netočno percipiranih odgovora.

10.5. Usporedba percepcije dinamike kod djece mlade-srednje, srednje i starije vrtičke dobi

Točno percipirani odgovori posljednjeg ispitivanog elementa dinamike, zbrojeni su za svaku dobnu skupinu i prikazani u grafikonu 34.

Grafikon 34: Percepcija dinamike kod djece mlađe-srednje (N=30), srednje (N=38) i starije (N=32) vrtičke dobi, s obzirom na vokalnu i instrumentalnu izvedbu zadataka

Iz grafikona 34 vidljivo je da mlađa-srednja dobna skupina ima najmanji postotak točno percipirane dinamike vokalno (50,0%) i instrumentalno (53,3%) izvedene. Srednja dobna skupina za obje izvedbe zadataka, vokalno i instrumentalno, ima jednak postotak točno percipiranih odgovora (63,2%). Starija dobna skupina ima 75,0% točno percipiranih zadataka izvedenih vokalno, dok imaju manji postotak točno percipiranih zadataka (65,6%), izvedenih instrumentalno. Iz grafikona 34 vidljiv je i podatak da mlađa-srednja dobna skupina, za 3,3% točno percipiranih zadataka, ima bolju percepciju dinamike instrumentalno izvedene. Srednja skupina ima jednak postotak točno percipiranih zadataka i za vokalnu i instrumentalnu izvedbu (63,2%). Starija skupina ima bolju percepciju dinamike vokalno izvedene (75,0%), za razliku od instrumentalne izvedbe gdje je postotak točno percipiranih zadataka 65,6%. Navedeni rezultati potvrđuju rezultate istraživanja Darhyla i Jonnya Ramseya (1981), koji su također istražili diskriminaciju glasnoće kod djece predškolske dobi. Ispitali su devedeset i dvoje djece u dobi od tri do pet godina. Njihovo istraživanje temeljilo se na pitanjima postoji li razlika u diskriminaciji glasnoće u odnosu na dob i spol djece. Rezultati vezani uz dob djece pokazali su da su trogodišnjaci imali lošije rezultate od četverogodišnjaka i petogodišnjaka. Četverogodišnjaci su lošije riješili test u odnosu na petogodišnjake. Navedenim rezultatima potvrđuje se zaključak da se s porastom dobi djece poboljšava i njihovo procjenjivanje diskriminacije glasnoće, odnosno percepcije dinamike.

11. ZAKLJUČAK

Istraživanje provedeno u starijoj, srednjoj i mlađoj-srednjoj vrtičkoj skupini, u dva sisačka vrtića, pokazalo je da postoje određene razlike u percepciji melodije, ritma i dinamike s obzirom na dob djece, kao i da postoje razlike u vokalnoj i instrumentalnoj izvedbi ispitivanih elemenata. Kako navodi Mirković-Radoš (1983), gledajući vezu postignuća na testu i određenog uzrasta, može se zaključiti da se sa uzrastom povećava i uspješnost na testovima glazbenih sposobnosti, iako se veće razlike mogu pronaći u individualnim razlikama istog uzrasta.

Rezultati istraživanja percepcije melodije i dinamike prikazuju postojanje razlike u percepciji s obzirom na dob djece. Najveći postotak točno percipiranih melodijskih i dinamičkih zadataka imala je starija skupina, dok je najlošije percipirala zadatke mlađa-srednja skupina. Sve tri skupine imale su bolju percepciju melodije u vokalnoj izvedbi. Dinamiku je najbolje percipirala mlađa-srednja skupina u instrumentalnoj izvedbi. Rezultati percepcije ritma, prema dobnim skupinama, razlikuju se od rezultata percepcije melodije i dinamike. Veća točnost percipiranih ritamskih zadataka ne prati dob djece. Najbolji postotak točne percepcije ritma izvedenog vokalno imala je srednja skupina, a najlošiji starija. Starija je skupina ritamske zadatke bolje percipirala izvedene instrumentalno nego vokalno.

Petogodišnje istraživanje Petzolda (1960), koji je ispitivao 600 djece od prvog do šestog razreda, iako sa određenom rezervom potvrdilo je njegovu glavnu hipotezu, da je dob glavni čimbenik u razvoju slušne percepcije. Iz rezultata istraživanja opisanog u radu, može se potvrditi Petzoldov zaključak o postojanju razlika u slušnoj percepciji, elemenata melodije i dinamike s obzirom na dob djece. Rastom dobi djece poboljšava se i njihova glazbena percepcija. Rezultati glazbenog elementa ritma se ne uklapaju potpuno s rezultatima melodije i dinamike. Porast točne percepcije zadataka ne prati porast dobi djece.

Manja, ali bitna razlika pronađena je u percepciji vokalne i instrumentalne izvedbe zadataka. Iz prikazanih rezultata može se izvesti zaključak da je veći broj djece bolje percipiralo glazbene elemente - melodiju, ritam i dinamiku, koji su vokalno izvedeni.

Na kraju se može zaključiti da su glazbene sposobnosti biološki urođene i prirodno se razvijaju sukladno dobi djeteta. Unatoč prirodnom razvoju glazbenih sposobnosti,

odgajatelji, roditelji i okolina djeteta, trebala bi biti organizirani tako da te sposobnosti podupru još više i potaknu na njihov bogatiji i kvalitetniji razvoj. Rana i predškolska dob optimalno je vrijeme za razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti i pravilne percepcije glazbe jer glazbeni razvoj djeteta je zapravo dio njegovog općeg i cjelovitog razvoja.

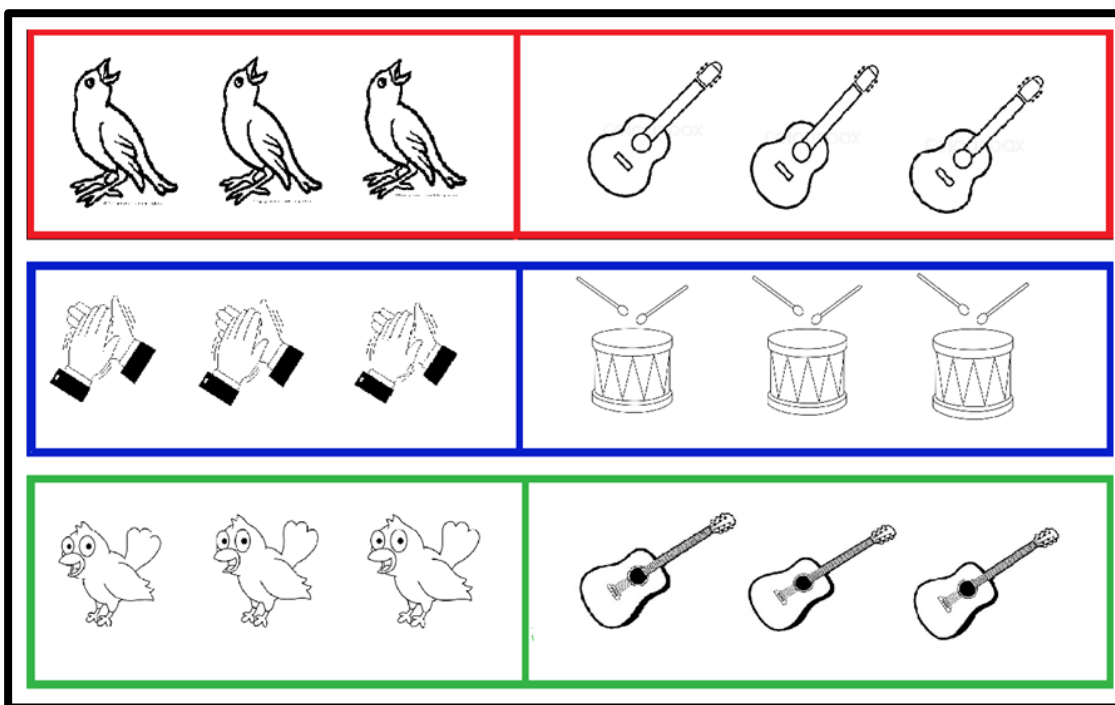
12. LITERATURA

- Aiello, R., Sloboda, J. A., (1994). *Musical Perceptions*. New York: Oxford University Press.
- De la Motte-Haber, H., (1999). *Psihologija glazbe*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Dorđević, M., *Percepcija-doživljaj svijet oko sebe*. Dostupno na adresi: <http://www.istrazime.com/razvojna-psihologija/percepcija-kako-w-doživljavamo-svijet-okolo-sebe/> (01.09.2016.)
- Grundler, A., *Uši su organ sluha i ravnoteže*. Dostupno na adresi: <http://www.adiva.hr/usi-su-organ-sluha-i-ravnoteze.aspx> (01.09.2016.)
- Hallam, S., Cross, I., Thaut, M., (2009). *The Oxford Handbook of music psychology*. New York: Oxford University Press.
- Gospodnetić, H., Spiller, F. (2002). *Dječje igre s pjevanjem uz pratnju klavira i/ili gitare*. Zagreb: Edicije Spiller.
- Manasteriotti, V., (1973). *Muzički odgoj na početnom stupnju; Metodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
- Mirković Radoš, K., (1983). *Psihologija muzičkih sposobnosti*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Nepoznati autor, Članak: *Percepcija*. Dostupno na adresi: <http://psihijatrija.blogspot.hr/2011/11/percepcija.html> (02.09.2016.)
- Nepoznati autor, Članak: *Geštalt psihologija*. Dostupno na adresi: <http://www.psiholoskicentar-razvoj.hr/?p=40> (03.09.2016.)
- Petzold, Robert G., (1960). *The Development of Auditory Perception of Musical Sounds by Children in the First Six Grades*. Wisconsin: University of Wisconsin Madison. Dostupno na: https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015011_636134;view=1up;seq=3 (03.09.2016.)
- Ramsey, Darhyl S., Ramsey, Jonny H. (1981). *A Study of Musical Loudness Discrimination of Three to Five-Year-Old Children*. Dostupno na adresi: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED255310.pdf> (05.09.2016.)
- Starč, B., Čudina Obradović, M, Plaša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden Marketing-Tehnička knjiga.

- Sučić, G., (2014). *Razvoj glazbenih sposobnosti predškolskog djeteta*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. Dostupna na adresi: <https://www.ffst.unist.hr/images/50013806/G.%20Sucic%20Razvoj%20glazbenih%20sposobnosti%20predskolskog%20dijeteta.pdf> (04.09.2016.)
- Tan, S.L., Pfordresher, P., Harre, R., (2010). *Psychology of Music: From sound to significance*. Hove and New York: Psychology Press
- Verney, P. J. (2013). *Rhythmic Perception and Entrainment in 5 Year Old Children*. The Faculty Of Education, University of Cambridge. Dostupno na: <http://www.cne.psychol.cam.ac.uk/pdfs/phds/jverney> (06.09.2016.)
- Zimmerman, M.P., (1971). *Musical Characteristics of Children*. Dostupno na adresi: <http://www-usr.rider.edu/~vrme/v17n1/visions/article8.pdf> (04.09.2016.)

13. PRILOG

PRILOG. INSTRUMENT ZA PROVJERU SPOSOBNOSTI PERCEPCIJE
MELODIJE, RITMA I DINAMIKE KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

ŽIVOTOPIS

Zovem se Una Muratagić, rođena 15.10.1994. godine u Sisku. Svoje osnovnoškolsko obrazovanje završila sam školske godine 2008./2009. u Osnovnoj školi „Viktorovac“ u Sisku, nakon koje se upisujem u srednju školu. 2013. godine maturirala sam u Ekonomskoj školi Sisak, a iste godine upisujem i Učiteljski fakultet, smjer ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, u Petrinji. Pohađala sam osnovnu i srednju Glazbenu školu Fran Lhotka Sisak, u kojoj sam maturirala kao gitaristica 2014. godine.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam završni rad pod naslovom „Percepcija melodije, ritma i dinamike kod djece ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja" u potpunosti izradila samostalno. Pri izradi koristila sam literaturu koju sam u skladu s pravilima i navela.